

www.musavat.com

ÜSƏVAT

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 5-7 aprel 2025-ci il Şənbə № 56 (8666) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bakıda mühüm toplantı: Prezident dünyaya mesajlar verdi

İlham Əliyev: "Qaz təchizatımızın Avropadakı coğrafiyası birmənalı olaraq genişlənəcək"

yazısı səh.4-də

Ermənistanla bəd xəbər: xəritədən silinəcək - Çıxış yolu

yazısı səh.5-də

Trampdan Bakıya və İrəvana önəmli mesaj: "Bunu etsəniz..."

yazısı səh.9-da

Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı yeni gəlişmə

yazısı səh.7-də

Kremlin Azərbaycandakı bağlanan "gözü" açılacaqmı?

yazısı səh.6-da

İran üçün 2 pis ssenari - "SSRİ kimi süqut edəcək" və...

yazısı səh.12-də

"Tikinti bumu"nun hədəfi - Deputat açıqladı

yazısı səh.14-də

Sahibsiz itlər üçün təzə qanun nəyi dəyişəcək? - Şərh

yazısı səh.13-də

Xərçənglə mübarizədə sensasion yenilik

yazısı səh.15-də

Aliment ödəyənlərin diqqətinə: yeni qayda gəlir!

yazısı səh.14-də

PAŞINYANIN BAŞI DƏRDDƏ - BAKI "XİLAS KƏMƏRİ" ATMASA...

Ermənistanda son seçkilərin nəticələri iqtidar üçün həyəcan təbili çalır; Azərbaycan elə bir manevr edə bilər ki...

yazısı səh.7-də

Ölkədə yeni təhlükə: indi də su qızdırıcıları can alır

Evlərdə "kamikadze" avadanlıqlar dəm qazından da qorxulu olmağa başlayıb; mütəxəssislərdən SOS; nələrə diqqət etməli ...

yazısı səh.10-da

Şərurlu İsfəndiyarın heyvətamiz açıqlamaları

yazısı səh.3-də

Roma Papasının qərarı Bakıda etiraz doğurdu

yazısı səh.5-də

Ermənşünas alimdən Kərkili bağlı anons

yazısı səh.8-də

Prezidentdən sərəncam: elmi institutlar birləşdirilir

Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyindəki elmi müəssisələrin fəaliyyəti optimallaşdırılır. Musavat.com xəbər verir ki, bununla bağlı Prezident İlham Əliyev sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyində fəaliyyət göstərən bir sıra elmi institutlar birləşdirilərək publik hüquqi şəxslər kimi yenidən təşkil olunacaq. Bu dəyişikliklər 2025-ci ilin sonunadək mərhələli şəkildə həyata keçiriləcək. Bu sərəncamla aşağıdakı yeni elmi müəssisələr yaradılacaq:

Geologiya İnstitutu - Geologiya və Geofizika İnstitutu ilə Neft və Qaz İnstitutunun bazasında;

Coğrafiya İnstitutu - Akademik Həsən Əliyev adına Coğrafiya İnstitutu və Torpaqşünaslıq və Aqrokimya İnstitutunun birləşdirilməsi ilə;

Fizika İnstitutu - Fizika İnstitutu və Radiasiya Problemləri İnstitutunun əsasında;

Kimya İnstitutu - Akademik Murtuza Nağıyev adına Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutu ilə Akademik Əli Quliyev adına Aşqarlar Kimyası İnstitutunun birləşdirilməsi ilə;

Riyaziyyat İnstitutu - İdarəetmə Sistemləri və Riyaziyyat və Mexanika institutlarının bazasında;

Botanika İnstitutu - Botanika və Dendrologiya institutlarının birləşdirilməsi ilə;

Canlı Sistemlərin Tədqiqi İnstitutu - Zoologiya və Fiziologiya institutlarının birləşdirilməsi ilə;

Molekulyar Biologiya İnstitutu - Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar, Mikrobiologiya və Biofizika institutlarının əsasında;

Eyni zamanda, müasir infrastruktur və beynəlxalq standartlara uyğun 2 yeni elmi müəssisə də yaradılacaq. Bundan başqa, Polimer Materialları İnstitutu Sumqayıt Dövlət Universitetinin tabeliyinə veriləcək. Gəncədə yerləşən 4 elmi müəssisə - Ekologiya və Təbii Ehtiyatlar, Biorekurslar, Aqrar Problemlər institutları və Nəbatat Bağı Gəncə Dövlət Universitetinin tabeliyinə keçəcək. Naxçıvanda yerləşən Təbii Ehtiyatlar, Biorekurslar institutları və Batabat Astrofizika Rəsədxanası Naxçıvan Dövlət Universitetinin tabeliyinə veriləcək. "Nafta", "Aşqar" və "Kompozit" elmi-istehsalat birlikləri isə ləğv ediləcək.

Sərəncama əsasən, Elm və Təhsil Nazirliyi ilə yanaşı, Nazirlər Kabineti və Maliyyə Nazirliyi də bu dəyişikliklərin icrası ilə bağlı müvafiq tədbirləri görməli və yeni qurumların maliyyə təminatını gələcək dövlət büdcələrində nəzərə almalıdır.

Rəsmi Bakı beynəlxalq ictimaiyyətə çağırış etdi

Rəsmi Bakı beynəlxalq ictimaiyyəti Azərbaycanın minatəmizləmə söylərinə dəstək verməyə və Ermənistanı beynəlxalq humanitar hüququ pozduğuna görə məsuliyyətə cəlb etməyə çağırır. Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin "X" hesabında paylaşım edilib. Bildirilib ki, 4 aprel - Beynəlxalq Mina Xəbərdarlığı və Minatəmizləmə Fəaliyyətinə Yardım Günündə Azərbaycanın azad edilmiş ərazilərində minaların yaratdığı ciddi təhlükəyə nəzər salmaq vacibdir: "Ermənistanın onilliklər boyu davam edən işğal nəticəsində 2020-ci ildən bəri 388 Azərbaycan vətəndaşı mina qurbanı olub. Azad edilmiş əraziləri çirkəndirən minalar mülki şəxslərin həyatını təhlükə altında saxlamaqda davam edir, keçmiş məcburi köçkünlərin geri qayıtmasına maneə törədir və yenidənqurma işlərini əngəlləyir". Məlumatda vurğulanı ki, mina fəaliyyəti gözləyib bilməz: "Azərbaycan öz xalqı üçün minalardan azad, təhlükəsiz və firavan gələcəyi təmin etmək üçün öhdəliyinə sadıq qalır və qətiyyətlidir".

Generallar üçün vacib dəyişiklik edilir

Azərbaycanda bir sıra generallar üçün vəzifə olmanın son yaş həddi müəyyən ediləcəkdir. Musavat.com xəbər verir ki, bununla bağlı "Hərbi xidmətkeçmə haqqında" Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" və "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" qanunlara dəyişikliklər təklif edilir. Layihə Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin bugünkü iclasında müzakirəyə çıxarılıb. Layihəyə əsasən, ordu generalı ilə yanaşı mü-

vafiq icra hakimiyyəti orqanının və Azərbaycanın Silahlı Qüvvələrindən əlavə hərbi xidmət nəzərdə tutulmuş digər dövlət orqanlarının (dövlət orqanlarının strukturuna daxil olan qurumlar istisna olmaqla) müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən vəzifəyə təyin edilən rəhbəri və müavini üçün yaş həddi müəyyən edilməyəcək. Sənəddə bildirilib ki, həqiqi hərbi xidmətdə və ya ehtiyatda olmayan son yaş həddini keçmiş həmin şəxslər vəzifədən azad edildikdə yaşa görə həqiqi hərbi xidmətdən

ehtiyata və ya istefaya buraxılırlar. Qanun layihəsi həqiqi hərbi xidmətdə olmağın son yaş həddi müəyyən edilməyən şəxslərin dairəsinin genişləndirilməsini nəzərdə tutur. Beləliklə, təklif olunan dəyişikliyə görə, ordu generalı ilə yanaşı Azərbaycan Prezidenti tərəfindən vəzifəyə təyin edilən müvafiq dövlət orqanlarının rəhbəri və müavini üçün də son yaş həddi müəyyən edilməyəcək. Qanun layihəsi müzakirələrdən sonra Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə olunub.

Bu gün 20 dərəcə isti olacaq

Bakıda və Abşeron yarımadasında aprelin 5-i hava şəraitinin dəyişən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib. Bildirilib ki, gündüz bəzi yerlərdə yağış yağacağı ehtimalı var. Səhər və axşam bəzi yerlərdə duman olacaq. Mülayim cənub-şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 10-13° isti, gündüz 15-20° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 762 mm civə sütunundan 754 mm civə sütununa enəcək. Nisbi rütubət gecə 70-75%, gündüz 60-65% olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında havanın əsasən yağmursuz keçəcəyi, lakin axşama doğru bəzi yerlərdə aralıq yağintılı olacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə qısamüddətli intensivləşəcəyi, dolu düşəcəyi, yüksək dağlıq ərazilərdə su lu qara keçəcəyi ehtimalı var. Gecə və səhər aralıq duman olacaq. Qərb küləyi bəzi yerlərdə aralıq güclənəcək. Havanın temperaturu gecə 9-13° isti, gündüz 20-25° isti, dağlarda gecə 2-7° isti, gündüz 12-17° isti olacaq.

Üç il aliment ödəmədi, həbs edildi

Lerikdə aliment borcunu ödəməyən ata həbs edilib. Modern.az xəbər verir ki, rayonun Zərdəbə kənd sakini 11100 manat aliment borcunu ödəməkdən imtina etdiyi üçün məhkəmənin qərarı ilə bir il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. Məlumatla görə, kənd sakini 2018-ci ildən üç övladının hər birinə 100 manat olmaqla 300 manat aliment verməli idi. O, istintaq dövründə ümumi borcunun 400 manatını ödəyib. Sözügedən şəxs 2023-cü ildə səkkiz gün müddətinə inzibati qaydada həbs edilib, məhkəmə qətnaməsini icra etməsi üçün ona yeni müddət təyin olunub və ölkədən çıxışına qadağa qoyulub. Ümumilikdə atanın 11 min manat borcu yaranıb, amma o, bu məbləği ödəyə bilməyib. Yekun nəticədə təqsirləndirilən şəxs Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 306.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayət əməlini törətməkdə təqsirli bilinib və bir il müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilib.

Lotu Qulinin "müavini" həbs edildi

Kriminal avtoritet Sərxan Əsədov Rusiyanın Sankt-Peterburq şəhərində yenidən saxlanılıb. Musavat.com xəbər verir ki, azərbaycanlı əvvəllər də Rusiya həbsxanasına düşüb. İndiyədək o, sərhədi qanunsuz keçməkdə ittiham olunub. O, "qanuni oğru" Lotu Qulinin Sankt-Peterburq üzrə "müavini" kimi tanınır. Sərxan Əsədov Apraksin Dvor tacirlərindən əsas "xərac" yığan olmaq istəyib. Lakin polis onun iddialı planlarına müdaxilə edib. O həbs olunaraq, ölkədən qovulub.

2016-cı ildə Əsədov silah saxlamağa görə bir il həbsdə olub. Azad edildikdən sonra Ədliyyə Nazirliyi cinayətkarı geri qaytmaq hüququ olmadan deportasiya edib. Amma bir ildən sonra yenidən silahla Sankt-Peterburqda küçələrində görünüb. Sərxan Əsədov Azərbaycana deportasiya olunsada, 2023-cü ilin sonunda yenidən Rusiyaya qanunsuz daxil olub. İndi o, yenidən cinayət işi ilə üzleşib və aprelin 21-dək həbsdə saxlanılacaq.

"Instagram"da kiberdələduzluq edən şəxs yaxalandı

Sosial şəbəkələrdə kiberdələduzluq edən şəxs tutulub. DİN-in Mətbuat xidmətinin regional qrupundan verilən məlumata görə, İsmayılıda polis əməkdaşlarının həyata keçirdikləri tədbirlərlə sosial şəbəkədə qazanc əldə etmək adı ilə vətəndaşı aldadaraq pulunu ələ keçirən 30 yaşlı Ceyhun Məmmədov saxlanılıb. O, "Instagram"da "medine.invest" adlı səhifə yaradaraq müraciət edən şəxslərə kiçik yatırımlarla daha çox qazanc əldə etmək kimi şirnikləndirici, vədlər verib. C.Məmmədov barəsində cinayət işi başlanılıb, araşdırma aparılır.

DİN bir daha vətəndaşları sosial şəbəkələrdə qarşılaşdıqları və iqtisadi əsaslara söykənməyən piramida dələduzluq sxemlərinə, həmçinin yatırım adı altında şişirdilmiş qazanc vəd edən elanlara inanmamağa çağırır.

Bakının rayonlarında silah-sursat tapıldı

Polis əməkdaşları tərəfindən qanunsuz saxlanılan odlu silahların əməliyyat yolu ilə aşkarlanması və könüllü təhvil verilməsi istiqamətində tədbirlər davam etdirilir. Daxili İşlər Nazirliyindən musavat.com-a verilən məlumata görə, polis əməkdaşlarının keçirdikləri növbəti profilaktik tədbirlər nəticəsində paytaxt sakini olan bir nəfər 1 avtomat silahı, 1 patron darağı və 4 ədəd patronu könüllü olaraq polisa təhvil verib. Binəqədi rayonu ərazisində isə polis əməkdaşları tərəfindən 1 tapança, 1 patron darağı və 4 ədəd patron tapılaraq götürülüb. Araşdırmalar aparılır.

"Binəqədi Residence"də ölüm hadisəsi

Bakıda tikintidə çalxan şəxsin meyiti tapılıb. Teleqraf-ın əldə etdiyi xəbərə görə, hadisə Binəqədi rayonunun Ordubadi küçəsində "Binəqədi Residence" tikinti şirkətinin inşa etdiyi eyniadlı kompleksdə baş verib. Orada işləyən Bakı şəhər sakini, 1963-cü il təvəllüdlü C.Quliyevin meyiti "Binəqədi Residence" kompleksinin sanitariya qovşağında aşkarlanıb. Hadisə ilə bağlı aidiyyəti qurumlara məlumat verilib. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

“Şərur MTK”-nin sahibi İsfəndiyar Axundov TV Musavatın efirində yayımlanan “Canlı debat” verilişində kanalın redaktoru və aparıcısı Sevinc Telmanqızının suallarını cavablandırıb. İş adamının çıxışından bəzi məqamları təqdim edirik: “Məhkəmələrə rüşvət vermək istəyərəm, adamım olsa (gülür)... Mən rüşvətlə gəlməmişəm, onunla da yaşamaq istəməyəm. Məndən istəsələr də, verməmişəm. Niyə verim ki, əziyyət çəkirəm. Vermədiyimə görə başıma bu işlər gəlir.

Azərbaycanda milyarder, heç milyonçu da yoxdur. Mənim maksimum 2 milyonum var. Bu dəqiqə min nəfər adam işlədirəm. Maaş, material, vergi, bunları həll etmək asan deyil.

Cəmi bir maşınım var. Oğlum Mehdi hədiyyə edib.

Nəvəm deyir ki, bizə pul vermirsən, dedim atan icazə vermir. İşlə, 10 min manat verirəm. Övladlarım məndən ağıldır. Böyük oğlum dedi ki, övladlarına pul verməyim. Xahişi belə oldu:

“Sən onlara pul versən, bizim günümüzdə salacaqsan. Gedib instituta pul verəcəksən, diplom alacaqsan, qoy oxuyub savadlı olsunlar”.

Dünyada pula yox deyən və düz adam yoxdur. Lakin pul hər şey deyil. Həyatın 80 faizini

“Maksimum 2 milyonum var” - Şərurlu İsfəndiyar

“Bütün müqavilələri Allahın adı ilə başlayırlar, sonra da aldadırlar”

həll edən vasitədir. Pulu çox sevmirəm. Uşaq olanda ən böyük arzum bir eşşəyimin olması idi. O vəziyyətdən bu vəziyyətə gəlib çıxmaq asan deyil.

“Lamborghini”nin verdiyi xoşbəxtlik bir neçə günlükdür. Bir yerə çatana qədər sevinirsən, o yerə çatandan sonra hər şey sənə üçün sıfırdır. Pulun açmadığı qapılar var. Hazırda cibimdə 4 min manat pul var. 10 günlərlə cibimdə qalır. Hər ehtimala götürürəm. 75 yaşım var. Mən söz vermişəm ki, 100 yaşında pensiyaya çıxacağam. Ona kimi tikəcəm, işləyəcəyəm”.

İş adamı dindarlara münasibətindən də danışdı: “Allaha inanıram, lakin qorxmuram. Qorxum vicdanımdandır. Dindən qorxuram. Mənim əlimdə imkanım olsa, bütün məscidləri söküb yerində məktəb tikdirərəm. Dindarlara inanmıram. Mənə ən böyük zərbələri onlar vurub. İş verirəm, mənə aldadırlar. Bütün müqavilələri Allahın adı ilə başlayırlar, sonra da aldadırlar. Dindarların sayının artması ən böyük təhlükədir. Ondan dövlətə qarşı istifadə edirlər”.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

“Müəllim 30 il dərs deyib, sonda deyirlər ki, sertifikatıyadan keçmədin”

Təhsil eksperti musiqi müəllimlərinin etirazından danışdı: “Ədalətsizlik burada başlayır: illərlə sinif otağında çalışmış, yüzlərlə şagird yetişdirmiş müəllimlərə...”

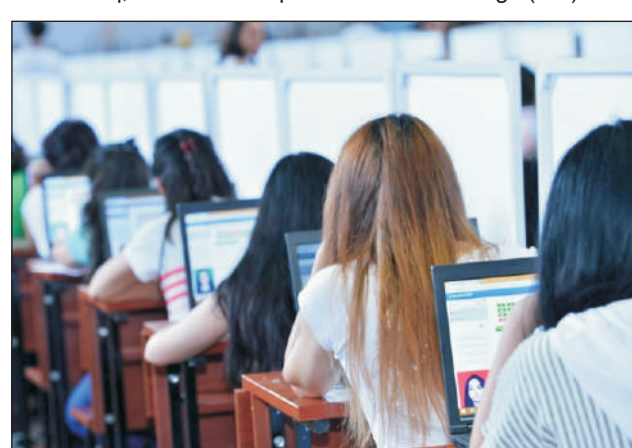
Son iki ayda 492 şəxs musiqi və incəsənət məktəblərində çalışan təhsilverənlər üçün keçirilən attestasiyadan keçə bilməyib. Mədəniyyət Nazirliyindən verilən məlumata görə, fevral-mart aylarında keçirilən attestasiyanın ilkin mərhələsində 1675 nəfər iştirak edib ki, bu da attestasiyaya cəlb olunmalı müəllimlərin 95,2 faizini təşkil edir. Attestasiyadan keçən 1183 müəllimin 650 nəfəri, başqa sözlə 55%-i bütün komissiya üzvləri tərəfindən müsbət qiymətləndirilməklə ən yüksək nəticə göstərilib.

Həmçinin 492 müəllim attestasiya komissiyalarının qiymətləndirməsinə əsasən tutduğu vəzifəyə uyğun hesab edilməyib. Onlardan 107 nəfər attestasiya komissiyasının bütün üzvləri, 273 müəllim bir nəfər (yerli həmkarlar təşkilatının nümayəndəsi) istisna olmaqla 4 komissiya üzvü tərəfindən tutduğu vəzifəyə uyğun olmayan kimi qiymətləndirilib.

112 nəfər təhsilverən isə komissiya üzvlərindən 2-si ləhinə olmaqla, digər 3-ü tərəfindən tutduğu vəzifəyə uyğun hesab edilməyib. Eyni zamanda, attestasiyada 2 le-

20-dən çox musiqi müəlliminin müəyyən səbəblərə görə əmək müqaviləsinə xitam verilməyəcək. Sosial media hesablarında yayılan görüntülərə görə, sertifikatıya imtahanlarından keçə bilməyən 100-dən çox musiqi müəllimi etiraz edir.

Təhsil eksperti Kamran Əsədov bildirib ki, sertifikatıya təhsil sistemində keyfiyyəti artırmaq, müəllimlərin pe-

şəkarlığını qiymətləndirmək üçün nəzərdə tutulmuş bir vasitədir. Ekspert qeyd edib ki, bu, müasir təhsil idarəçiliyinin ayrılmaz hissəsidir və bu baxımdan tətbiqi zəruridir:

“Lakin Azərbaycan təhsil sistemində son illərdə müşahidə olunan sertifikatıya yataşması məqsəd və mexanizm arasında dərin uçurum yaradıb. Müəllimləri sertifikatıya adı ilə kütləvi imtahanla-

hanında iştirak edəblər. Sadəcə vəzifəyə təyinatla, daxili tapşırıqlarla, ya da müsahibə adı ilə formalaşmış mexanizmlərlə vəzifəyə gəliblər. Bu isə o deməkdir ki, onlar müəllimlərə imtahan keçmə haqqını daşımaq üçün nə mənəvi, nə də peşəkar legitimliyi malikdirlər.

Ədalətsizlik burada başlayır: illərlə sinif otağında çalışmış, yüzlərlə şagird yetiş-

dirmiş müəllimlərə “sən bu ixtisasa layiq deyilsən” deyən - ixtisası olmayan, ali peşəkarlıq təhsili olmayan, sistemin içindən yox, üstündən gələn şəxslərdir. Bu həm təhsilin içində olan insanlara, həm də ümumiyyətlə cəmiyyətin müəllim institutuna qarşı hörmətsizlikdir”.

Kamran Əsədovun sözlərinə görə, “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 22.1-ci maddəsində açıq şəkildə göstərilir ki, dövlət müəllimlərin peşəkarlıq səviyyəsinin yüksəldilməsini dəstəkləməli, bu prosesin davamlı inkişafını təmin etməlidir:

“Amma indiki sertifikatıya mexanizmi inkişaf yox, sıralamadan çıxarma, cəzalandırma və ələmə funksiyasını yerinə yetirir. Bu isə qanunun ruhuna və təhsilin mahiyyətinə ziddir. Sertifikatıya imtahanlarının nəticələrinə baxdıqda, bəzi rayonlarda müəllimlərin 60-70%-nin aşağı bal toplaması göstərilir. Bu vəziyyətin səbəbi kimi müəllimlərin savadsızlığı göstərilir.

Amma sual verilməlidir: imtahan materialları real tədris proqramına, fənn kurikulumuna uyğun idimi? Qiymətləndirmə meyarları pedaqoji baxımdan əsaslandırılmışdırmı? Ən önəmlisi - bu imtahanın keçirilmə qaydalarını müəyyən edən şəxslər hansı ixtisas və sənətkarlığa malikdirlər? Bu prosesdə ən dramatik məqam isə budur: müəllim 30 il məktəbdə dərs deyib, sonda ona deyirlər ki, sən sertifikatıya keçmədin, artıq sistem üçün yararsızsan.

Bəs niyə həmin 30 ildə bu müəllimin göstəricilərinə, fəaliyyətinə nəzarət edilmədi? Niyə bu gün o müəllim bir ka-

ğız vərəqəyə yazılmış suallarla qiymətləndirilir, amma imtahanı təşkil edən şəxslər heç bir formada qiymətləndirilmirlər? Daha da ironik olan budur ki, sektor müdirləri arasında, nazirlik aparatında çalışan bəzi şəxslər illərlə dövlət qulluğu imtahanına düşə bilmir, imtahan verib keçə bilmirlər, amma müəllimlərə “peşəkar deyilsən” deyə hökm oxuyurlar.

Müəllimlər imtahanla alınır, imtahanla dəyərləndirilir, amma həmin müəllimlərə hökm oxuyanlar çox zaman tapşırıqla, daxili əmr əsasında oturlublar və heç bir sənəddə yoxlamasına məruz qalmayıblar. Əgər doğrudan da keyfiyyəti artırmaq istəyiriksə, o zaman bu proses tək cəmiyyətimizə deyil, müəllimlərə də aiddir. Müəllim sertifikatıya imtahanı verirsə, imtahanı təşkil edənlər də ictimai, hüquqi və peşəkar imtahanından keçməlidir. Əks halda bu, sadəcə ədalətsizliyin rəsmi mexanizmi olacaqdır.

Sertifikatıya imtahanı keçirmək olar, amma bu proses şəffaf, mərhələli, məqsədyönlü və qarşılıqlı hesabatlılıq prinsipi ilə aparılmalıdır. Ən vacib şərt isə: imtahanı keçirənlər, sistemi idarə edənlər özləri də eyni meyarlarla yoxlanmalıdırlar. Əks halda, bu sistem nə müəllimi inkişaf etdirəcək, nə də təhsili. Əksinə, müəllimi bezdirəcək, məktəbi tərk etməyə sövq edəcək və gələcəkdə bu peşəyə olan marağı daha da azaldacaqdır. Yazıqdır müəllimlər - yalnız qiymətləndirilməli deyillər, həm də qiymətləndirilməyə layiq yanaşma görməlidirlər”.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
Musavat.com

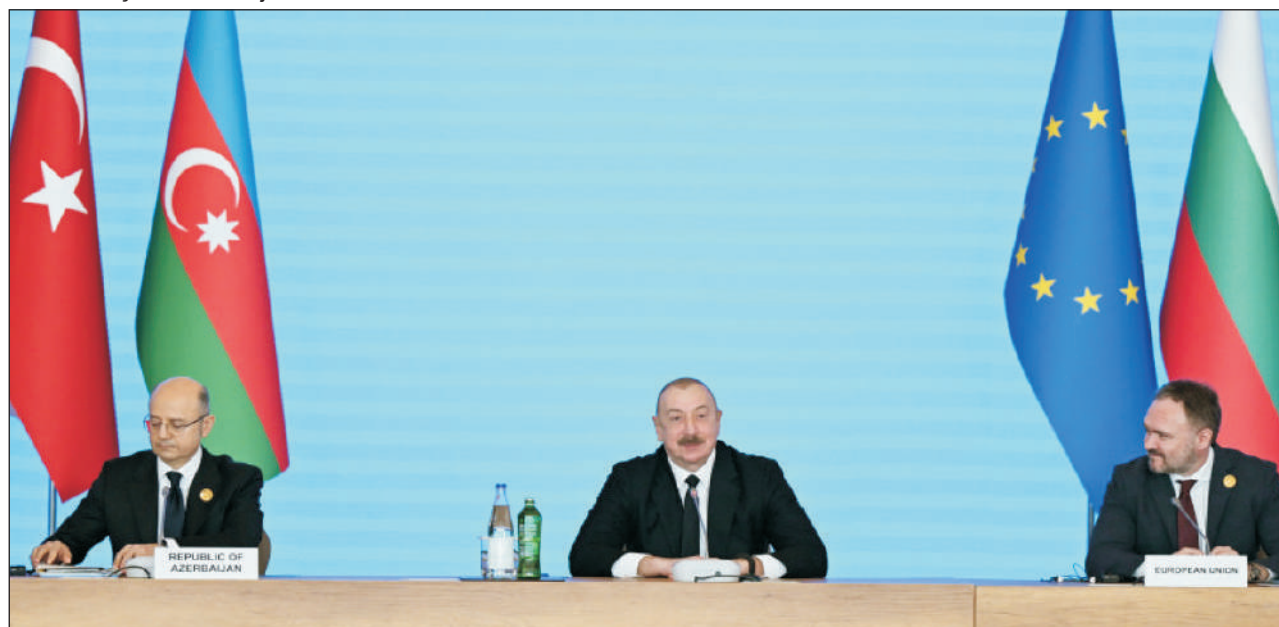
Aprelin 3-də Bakıda, “Gülüstən” sarayında Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 11-ci və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 3-cü iclasları keçirilib.

Musavat.com xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tədbirdə çıxış edib. Prezident bildirib ki, bu gün heç vaxt olmadığı qədər enerji təhlükəsizliyi milli təhlükəsizliyin, ölkələrin təhlükəsizliyinin ayrılmaz bir hissəsidir və bu gün biz, həmçinin sənaye təhlükəsizliyi haqqında danışa bilərik. Dövlət başçısı qeyd edib: “Çünki sənayeni inkişaf etdirmək üçün bizə enerji eh-

Bakıda mühüm toplantı:

Prezident dünyaya mesajlar verdi

İlham Əliyev: “Qaz təchizatımızın Avropadakı coğrafiyası birmənalı olaraq genişlənəcək”

tiyatları, neft-kimya məhsulları, gübrələr lazımdır. Azərbaycan isə xam neftin, təbii qazın, neft məhsullarının və gübrələrin istehsalçısı və ixracatçısıdır”.

İlham Əliyev həmçinin qeyd edib ki, bu gün Azərbaycan təbii qazı 12 ölkəyə çatdırır. Onlardan 10-u Avropa ölkəsidir, 8-i isə Avropa İttifaqının üzvləridir. “Bizim qaz təchizatımızın Avropadakı coğrafiyası birmənalı olaraq genişlənəcək, çünki biz artıq qazpaylama şəbəkəsinin yaradılmasında bəzi Avropa ölkələrində işləyirik. Onların bəzilərində var, digərləri isə genişləndirilməlidir. Azərbaycan bunu etməyi planlaşdırır. Beləliklə, bizim qaz təchizatının coğrafiyası birmənalı olaraq genişlənəcək”, - dövlət başçısı bildirib.

Prezident vurğulayıb ki, indi Cənub Qaz Dəhlizi tam gücü ilə işləyir. Cənubi Qafqaz Boru Kəməri, TANAP, TAP həmin bu dəhlizin 3 ayrılmaz hissəsidir. “Onlar tam iş gücündə işləyir və biz onları genişləndirməliyik. Əlbəttə, bunun üçün bizə maliyyələşmə lazımdır. Burada biz vacib bir nöqtəyə gəlib çıxırıq. Biz dəfələrlə bunu qeyd etdik ki, beynəlxalq maliyyə təsisatları, o təsisatlar ki, məhz faydalı qazıntıları üçün layihələrin maliyyələrin dayandırılması qərarına gəlmişdilər, bəlkə də bu siyasəti dayandırsınlar”, - deyərək Prezident vurğulayıb.

Dövlət başçısı bildirib ki, “Azəri-Çıraq-Günəşli” və “Ab-

şeron”, “Şahdəniz” bir çox ölkələrin enerji təhlükəsizliyinə töhfə verir. “Bir neçə ildən sonra həmin sahələr işlənəcək ki, bununla bağlı müqavilələr imzalanıb, proqramlar həyata keçirilir. Boru kəmərlərinin çəkilməsi, Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Supsa neft boru kəməri və həmçinin qaz boru kəmərləri hamısı bir yerdedir. Biz bunu bütün iştirakçılarla etdik”, - İlham Əliyev deyib.

Bu gün artıq investorlarımızla imzalanmış müqavilələrin olduğunu söyləyən dövlət başçısı vurğulayıb: “Bu, Güneş və Külək enerji stansiyalarına aid olan müqavilələrdir ki, 2030-cu ilə qədər 6 gigavatt güneş və külək enerjisi təmin edəcək. Qeyd edərim ki, nəticədə xeyli təbii qaza qənaət etmək imkanı yaranacaq ki, hazırda həmin qaz ölkə daxilində elektrik enerjisinin istehsalı üçün istifadə olunur və ixracatla yönəldiləcək. Biz, eyni zamanda, öz investisiyalarımızla hidroenerji potensialımızı artırırıq, xüsusən də Ermənistanın işğalından azad edilmiş Şərqi Zəngəzur və Qarabağ bölgələrində”.

Prezidentin sözlərinə görə, əmin olmalıyıq ki, Avropada bizim təbii qaza ehtiyac olacaqdır: “Yeni biz əmin olmalıyıq ki, bir neçə il üçün bazar olacaq”. “Əgər bizdə belə bir təminat olmasa, onda investor sərmayə yatırmıyacaq, ölkələr sərmayə yatırmıyacaq. Beləliklə, təbii qazın böyük bir qitəli yaranacaq.

Bizim ehtiyatlar məlumdur. Biz yeni yataqlardan hasilatın başlamasını gözləyirik”, - dövlət başçısı əlavə edib.

“Bu gün Azərbaycan təbii qazı 12 ölkəyə çatdırır. Onlardan 10-u Avropa ölkəsidir, 8-i isə Avropa İttifaqının üzvləridir”. Prezident qeyd edib. “Bizim qaz təchizatımızın Avropadakı coğrafiyası birmənalı olaraq genişlənəcək, çünki biz artıq qazpaylama şəbəkəsinin yaradılmasında bəzi Avropa ölkələrində işləyirik. Onların bəzilərində yoxdur, digərləri isə genişləndirilməlidir. Azərbaycan bunu etməyi planlaşdırır. Beləliklə, bizim qaz təchizatının coğrafiyası birmənalı olaraq genişlənəcək”, - dövlət başçısı vurğulayıb.

Energetika naziri Pərviz Şahbazov isə Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 11-ci və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 3-cü iclaslarında çıxışı zamanı deyib ki, global enerji bazarının cari reallığını nəzərə alaraq biz öz prioritetlərimizi, siyasətimizi və investisiyalarımızı optimallaşdırmalıyıq. Onun sözlərinə görə, geosiyasi gərginliyə və bazarlardakı volatilliyə baxmayaraq təbii qaz enerji təhlükəsizliyinin əsas təməli, strateji zənginlik olaraq qalır və uzun müddət energetikanın mərkəzi komponenti olacaq.

“Bu öz növbəsində, qaz yataqlarına və infrastruktur

investisiyaların yatırılmasını tələb edir. Biz vacib reallığı nəzərə alaraq sürətli qərarlar qəbul etməliyik. Belə olmasa lazımi təchizat həcmələrinin təmin edilməsi ümumiyyətlə uğursuzluğa düşər olacaq. Digər bir həqiqət də var ki, dayanıqlı enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi şaxələndirməyin alternativini yoxdur. Buna görə, enerji həcmimin məhz müxtəlif mənbələrdən və marşrutlardan əldə edilməsi enerji təhlükəsizliyinin nəinki, fundamental qarantıyası və müstəqilliyidir, həmçinin Avropa üçün vacibdir. Bu məsələ daimi olaraq prioritet kimi qalmalıdır və ən vacib məqamlarda nəzərdən keçirilməlidir. Azərbaycan qazının əhəmiyyətinə gəldikdə, Cənub Qaz Dəhlizi Avropa üçün strateji zənginlikdir və bu bizim planlarımızın ayrılmaz hissəsidir. Son illərdə Azərbaycan nəinki, etibarlı tərəfdaş kimi öz mövqeyini qoruyub, o cümlədən öz coğrafiyasını xeyli genişləndirib”, - nazir qeyd edib.

“Biz meqa təşəbbüslərin həyata keçirilməsinə başlayırıq. Bu çərçivədə Azərbaycanın külək enerji stansiyalarından, o cümlədən Mərkəzi Asiyadan yaşıl enerji Avropaya çatdırılacaq”, - deyərək Pərviz Şahbazov bildirib.

“Bəzi ölkələrdə bu, 35-40 faizə çatıb. Yaşıl Enerji Dəhlizlərinə gəldikdə isə, Xəzər dənizi-Qara dəniz-Avropa, Mərkəzi Asiya-Azərbaycan,

Tokayev: “Azərbaycanla birlikdə yeni layihə başlanı”

“Qazaxıstan, Özbəkistan və Azərbaycan Xəzər dənizi üzərindən yaşıl enerji ötürmə xəttinin tikintisi üzrə işlərə başlayırlar”. “Yeni Müsavat” APA-ya istinadla xəbər verir ki, bunu Qazaxıstan prezidenti Kasım-Jomart Tokayev Səmərqənddə keçirilən “Mərkəzi Asiya-Avropa İttifaqı” sammitində çıxışı zamanı deyib.

“Qazaxıstan bərpa olunan enerji və təmiz yanacaq sahəsində layihələr həyata keçirir. Biz külək və günəş enerjisinin gücünü artırır, həmçinin çoxillik partnyorlarımız olan “Total”, “Eni”, “Svevind” və digər Avropa şirkətləri ilə birlikdə “yaşıl” hidrogen istehsalı üçün layihələr hazırlayırıq. Bundan əlavə, Qazaxıstan Özbəkistan və Azərbaycanla birlikdə Avropa bazarlarına əlavə çıxış imkanı ilə Xəzər dənizi üzərindən yaşıl enerji ötürücü xəttinin tikintisi üzrə genişmiqyaslı layihə üzərində işə başlayır”, - deyərək qeyd edib.

“Sərhədlərin açılması vəziyyəti köklü şəkildə dəyişə bilər” - Leyen

Avropa Komissiyasının (AK) Prezidenti Ursula von der Leyen Avropa İttifaqı-Mərkəzi Asiya Sammitində Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin geosiyasi və iqtisadi əhəmiyyətindən danışdı. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, Ursula von der Leyen bu dəhlizin Avropa ilə 5 Mərkəzi Asiya ölkəsi arasında əlaqələrin möhkəmlənməsində mühüm rol oynayacağını bildirib. “Getdikcə parçalanan dünyada Transxəzər Nəqliyyat Dəhlizi sizin ölkələrinizlə (Mərkəzi Asiyadakı 5 dövlət) Avropa arasında əlaqələri gücləndirəcək. Ancaq infrastruktur hər şey deyil”, - Ursula von der Leyen qeyd edib.

O, eyni zamanda, bu dəhlizin effektivliyi üçün region ölkələri arasında sərhəd keçidlərinin asanlaşdırılmasının vacibliyini vurğulayıb: “Həm Mərkəzi Asiya, həm də Cənubi Qafqaz ölkələri ilə sərhəd keçidi Qara dənizə çatmaq üçün vacibdir”. Avropa Komissiyasının Prezidenti Ermənistan-Türkiyə sərhədinin açılması məsələsinə də toxunub. Onun sözlərinə görə, 30 ildən sonra Ermənistanın Türkiyə və Azərbaycanla sərhədlərinin açılması vəziyyəti köklü şəkildə dəyişə bilər: “Bu, oyunu dəyişdirəcək. Bu, Avropa ilə Mərkəzi Asiyayı heç vaxt olmadığı qədər yaxınlaşdıracaq”.

Azərbaycan-Türkiyə və Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə-Bolqarıstan - bunlar strateji layihələrdir və məhz Avropa enerji təchizatının şaxələndirilməsinə xidmət edir. Dəhlizin texniki əsaslandırılması təlimatlarına gəldikdə, demək istəyirik ki, bununla bağlı birgə müəssisə yaradılıb. Bu, Mərkəzi Asiya ilə Azərbaycan Enerji Dəhlizi arasında olan birgə müəssisədir. Asiya İnkişaf Bankı, o cümlədən Asiya İnfrastruktur İnvestisiya Bankı maliyyələşdirməyə başlayıb. İki potensial ixrac marşrutları var. Bu-

nunla bağlı biz qeyd etmək istəyirik ki, burada Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə və Bolqarıstan arasında elektrik əməkdaşlığı ilə bağlı anlaşma memorandumu imzalanmalıdır. Əminik ki, Cənub Qaz Dəhlizi genişmiqyaslı əməkdaşlığa çevrilərək bir platforma olacaq. Bizim birgə söylərimiz yeni mərhələyə də öz nəticələrini verəcək və enerji təhlükəsizliyində yeni imkanlar açacaq”, - deyərək Pərviz Şahbazov qeyd edib.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
“Yeni Müsavat”

Roma Papası Fransiskın qərarına əsasən, qondarma “erməni soyqırımı”nın “şəhidi” sayılan İqnatius Maloyan kanonlaşdırılacaq - “müqəddəsləşdiriləcək”. “Bakı-Xəbər” bildirir ki, bu barədə Vatikan məlumat yayıb. Qeyd olunur ki, “mübarək” İqnatius Maloyan 1869-cu il aprelin 19-da Türkiyənin Mardin şəhərində anadan olub. Onun 14 yaşında Livandakı Bzomar monastırında ruhaniliyə daxil olduğu və 1896-cı ildə ona “İqnati” adı verildiyi yazılır. Yazırlar ki, o, Qahirənin “patriarxal vikarı” təyin edilib, 1911-ci ildə Mardinin “patriarxal vikarı” olub.

İqnatius Maloyan guya “soyqırımı” zamanı onlarla xristianla birlikdə həbs edilərək məhkəmə qarşısına çıxarılıb. Guya məhkəmədə Maloyana “İslamı qəbul etsən, həyatını xilas edə bilərsən” deyiblər, o isə “biz heç vaxt dövlətə xəyanət etməmişik. Amma bizdən dinimizə xəyanət etməyi tələb etsəniz, bu, heç vaxt baş verməyəcək”, - deyib. Bu sözü deyəndən sonra o, guya işgəncələrə məruz qalıb və bir müddət sonra edam edilib. 2001-ci ildə Papa II İohann Pavel onu “mübarək” elan edib.

Göründüyü kimi, ermənilər qondarma soyqırımının “qurbanları” ilə xristian dünyasının başını qatmaqdadırlar. Roma Katolik Kilsəsi də bu mifə havadarlıq edir.

Xatırladaq ki, hər il aprelin 24-də ermənilər saxta soyqırımını qeyd edirlər. Erməni baş nazir Nikol Paşinyan isə son çıxışlarında bu hadisələri faciə adlandırır və saxta genosid məsələsini gündəmə gətirməyi zərərli adlandırır.

Biz bu yalanları necə ifşa edə bilərik? Ümumiyyətlə, bu təbliğata cavab verməliyikmi?

Siyasi təhlilçi Sona Əliyevanın sözlərinə görə, 2025-ci ilin əvvəlindən Vatikandakı papalıq Türkiyəyə, türklərə, eləcə də bütün Turan Birliyinə qarşı növbəti “səlib yürüşü mövsümü”nü açıq elan edib: “Vatikan “ənənə”sinə sadıqdır və türk düşmənliyini davam etdirir. Bir müddət öncə Yunanıstandan Amerikaya yollanan keşiş də prezident Trampın görüşündə ondan İstanbullu türklərdən ge-

ri almağı tələb edir, türklər əleyhinə həqarətlər səsləndirirdi. Bütün bunlar onu göstərir ki, hazırda xristian dünyası vahid mərkəzdən idarə olunan anti-türk, anti-Türkiyə siyasəti yürüdü. “Erməni soyqırımı” məsələsinin Qərbdə yenidən gündəmə gətirilməsi “qoca qitə”nin özünü çox pis duruma sala bilər. Hazırda NATO-nun ikinci ən böyük ordusu sayılan türk ordusu Qərbi Rusiya cəy-nağından qurtara biləcək yeni gücdür. Amma erməni və xristian təəssübkeşliyi Avropanı uçuruma sürükləyir”.

S.Əliyeva düşünür ki, Qərbdən gələn qondarma soyqırımı çağırışlarına enerji sərf etməməliyə: “Baxın, Ermənistan hakimiyyəti də hazırda Qərbin bu cür tələlərindən qaçmağa çalışır. Çünki Paşinyan hakimiyyəti anlayır ki, İrəvanın ayaqda qalması və mövcudluğunu davam etdirməsi Azərbaycan və Türkiyədən asılıdır”.

“Qərb dünyası bəşəriyyəti dini və irqi ayrı-seçkiliyə məruz qoymaqda davam edir. Bu siyasətin mərkəzində isə onlar açıq etiraf etməsələr də, sırf “xristian təəssübkeşliyi” dayanır. Torpaqlarımızın 30 il xristian Ermənistan tərəfindən işğalda qalmasına Vatikan da daxil, Qərbin susqun qalması kökündə də bu amil dayanır”. Bunu isə “Yeni Müsavat”a deputat Vüqar İskəndərov deyib. O bildirib ki, bu yanaşma hazırda davam edir: “Biz səlib yürüşlərini tarix kitablarından oxuyuruq. Amma bu gün də o səlib yürüşləri bu və ya digər formada davam edir. Bəhs edi-

Vatikandan Türkü incidən mövqe - Roma Papasının o qərarı...

Qondarma genosidin “qurbanı” “müqəddəsləşdiriləcək” - xristian təəssübkeşliyinə Bakıdan sərt reaksiyalar gəldi

lən məsələnin kökündə də elə bu məqam dayanır. Xristian erməni üzərindən müsəlman Türkiyəni qaralamaq. Həm də İslam aləmini hədəfə gətirmək. Amma hər kəs, o cümlədən vicdanlı xristianlar da yaxşı bilirlər ki, İslamda başqa dinin təmsilçisinin zor gücünə İslam dininə sitayişə məcbur etmək yoxdur”.

Deputat deyib ki, xəbərin yalan olduğunu təsdiqləyən digər fakt isə İqnatius Maloyanın dilindən təqdim edilən fikirdir: “Guya İqnatius Maloyan “biz

heç vaxt dövlətə xəyanət etməmişik. Amma bizdən dinimizə xəyanət etməyi tələb etsəniz, bu, heç vaxt baş verməyəcək”, - deyib. Normal təhlil qabiliyyəti olan və erməni kimliyinə bələd olan hər kəs yaxşı bilir ki, bu ifadələr erməniliyin yaşam tərzilə daban-dabana ziddir. Çünki buradakıların əksinə olaraq ermənilər azacıq qətiyyət düşən kimi nəinki dinini, həm də dövlətini, ümumiyyətlə müqəddəs saydıqları hər şeyi satmağa hazır olublar və satıblar. Əslində, Paşinyan anlayır

ki, nə bu qədər erməni o ərazilərdə yaşayıb, nə soyqırım olub”.

Deputat Azər Badamov isə deyib ki, “erməni soyqırımı” ifadəsi saxta bir tarixdir: “Ermənilərə qarşı soyqırımı heç vaxt olmayıb. Hətta Türkiyənin prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan bu məsələ ilə bağlı Ermənistan arxivlərinin açılması və birgə tədqiqatların aparılması ilə bağlı çağırış etmişdi. Amma ermənilərdən bir səs çıxmamış və arxivləri açaraq məsələləri dərinləndirməyi üçün bir cavab

gəlməyib. Erməni lobbisi dünyada saxta soyqırım məsələsini zaman-zaman gündəmə gətirir və müxtəlif səviyyələrdə müəyyən qərarların qəbul olunmasına çalışır. Hətta bu “soyqırımı” məsələsi düşünülmüş şəkildə 1950-ci ildən sonra ortaya atılıb. O vaxta qədər “erməni soyqırımı” ilə bağlı məsələ heç vaxt gündəmə olmayıb. Bu gün isə çox təəssüf ki, bəzi ölkələr ermənilərə dəstək durmaq üçün bu mifik ifadə ətrafında öz fikirlərini bildirirlər”.

Deputatın fikrincə, Roma Papası kimi xristian dünyasında hörmətli olan bir şəxs ermənilərin bu yalanlarına uymamalı və saxta məsələlərlə bağlı qərarlar çıxarmamalıdır: “Dini liderlər dünyada müharibələrin, ədalətsizliklərin qarşısını alan, millətlər, xalqlar və dövlətlər arasında sülh və əməkdaşlığı təşviq edən qərarlar qəbul etməlidir. Amma təəssüf ki, Roma papasında bunun əksini gördük. Təbii ki, bu bir xristian təəssübkeşliyidir. “Erməni soyqırımı” məsələsinin saxta olduğunu Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın özü də açıq şəkildə bəyan edib”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Ermənistana bəd xəbər: xəritədən silinəcək - çıxış yolu

Moskvanın səbir kasası dolur və İrəvana xəbərdarlıq edilir ki, Rusiya ondan üz döndərsə, bu ölkə dövlətçiliyini itirəcək - şərh

“Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyan KTMT-ni maliyyələşdirməkdən imtina etdikdən sonra ona rəğbət bəsləmək çətindir”. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bunu Rusiya Dövlət Dumasının MDB işləri üzrə komitəsinin sədr müavini Aleksandr Boroday deyib.

Deputat İrəvanın Moskvanın dəstəyi olmadan çətinliklərin öhdəsindən gələ biləcəyinə şübhə etdiyini bildirib. Onun fikrincə, dünyanın global şəkildə yenidən bölüşdürülməsi kontekstində kiçik Ermənistanın taleyi sual altındadır. “Ermənistan Rusiyasız çətinliklərin öhdəsindən gələ bilməyi? Şəxsən mənim buna ciddi şübhəm var, amma nəyisə proqnozlaşdırmaq mənəsiizdir. Dünya böyük bir yenidən bölüşdürülmə vəziyyətindədir. Hazırda Avrasiya qitəsində tüğyan edən fırtınada kiçik Ermənistanın başına nə gələcəyini heç kim bilmir”, - Boroday vurğulayıb.

Rusiya deputat haqlıdır mı? Ermənistan doğrudanmı Rusiya dəstəyi olmadan

olan-qalan mövcudluğunu dayandıra bilər? Bəs Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətləri qaydaya salsın, onda necə?

Siyasi ekspert Xəyal Bəşirov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Borodayın fikirlərində həqiqət yükü kifayət qədərdir. Onun sözlərinə görə, Rusiya rəsmisi açıq şəkildə deyir ki, hazırda dünyanın yenidən bölüşdürülməsi prosesi baş-

layıb. Ekspert vurğuladı ki, Boroday bu bölüşdürmə prosesində Rusiyanın iddialı olduğu ərazilər barədə də danışır:

“Bəzi qeyri-rəsmi məlumatlara görə, ABŞ-la Rusiya arasında Ukrayna müharibəsi ilə bağlı əldə edilmiş razılaşmalardan biri də Amerikanın MDB-yə üzv olan ölkələrin də aid olduğu postsovet məkanı-

nın Rusiyanın nəzarətinə verilməsidir. Bu informasiya qeyri-rəsmi də olsa yayılıb. Məlumatda deyilir ki, “yeni dünya düzəni” adı altında gedən dünyanın bölüşdürülməsi prosesində əldə edilən nəticələr və yaxud proqnozlaşdırılan məsələlərdən biri də Ermənistanın da aid olduğu postsovet məkanının Rusiyanın tam nəzarəti

altına verilməsidir. Ola bilsin ki, Aleksandr Boroday bunları bildiyindən məlum açıqlamanı verib və Ermənistanın adını da xüsusi olaraq qeyd edib”.

X.Bəşirov söylədi ki, əslində, bununla Ermənistan xəbərdarlıq edilib: “Onsuz da bilirik ki, Ermənistan Rusiyanın forpostu olub və buna görə də ona arxalanıb Azərbaycan ərazilərini işğal etmişdi. Amma Ermənistanda 2018-ci ildə hakimiyyət dəyişikliyinə baş verməsi, ondan iki il sonra ikinci Qarabağ müharibəsinin nəticələri realıqları xeyli dəyişdi”.

Siyasi şərhçi xatırladı ki, Ermənistanın enerji sektoru, iqtisadiyyatı Rusiyadan asılı olmağına baxmayaraq, xeyli vaxtdır Avropa İttifaqı ilə yaxınlaşma siyasəti həyata keçirir: “Bu gün Avropa İttifaqının müli-

ki missiyası adı altında kəşfiyyatçıları Ermənistanda yerləşdirilib, həmçinin erməni ordusu ilə ABŞ hərbiçiləri birgə təlimlər keçirirlər. Amerika və Avropa İttifaqı bu cür adlar altında Paşinyan tərəfindən faktiki olaraq Ermənistanı yerləşdirilib. Eyni zamanda, Ermənistan İranla sıx əməkdaşlıq etməyə üstünlük verir. Çünki Rusiyanın İranla Cənubi Qafqazdakı maraqları həmişə toqquşub. İrəvan bunu bildiyi halda, Tehranla da əməkdaşlığı dərinləşdirir”.

Bundan əlavə, ekspertin fikrincə, Ermənistan Türkiyə ilə də münasibətlər qurmağa cəhd

edir: “Beləliklə, Rusiyanın Cənubi Qafqazda daimi rəqibləri olan qütblərə İrəvan qucaq açıb. Rusiya, təbii ki, bundan narazıdır. Sadəcə, üç ildən artıqdır Rusiyanın başı Ukrayna müharibəsinə qarşı. Ona görə Ermənistanla hələ ki, sərt üzünü göstərmir. Ancaq Boroday və digər Rusiya rəsmilərinin son zamanlar verdiyi açıqlamalardan görünür ki, Moskvanın səbir kasası dolur. Açıq şəkildə mesaj verilir, xəbərdarlıq edilir ki, Rusiya İrəvandan tam üz döndərsə Ermənistan adlı dövlətin mövcudluğu mümkün olmayacaq. Rusiya istəsə həqiqətən də Ermənistan dövlətini mövcud olmağa heç də Ermənistanla müharibə etməsinə ehtiyac yoxdur, başqa rıçaqlar var ki, onları işə salsa kifayət edərdi”.

Politoloq sonda vurğuladı ki, Ermənistan axtarışdadır və eyni vaxtda nəinki iki, daha çox stulda əyləşməyə çalışır: “Bu da Rusiyanı narahat edir və İrəvana siyasi-diplomatik mesajlar ünvanlayır. Xəbərdarlıq edir ki, bizziz dövlət kimi mövcud qalmanız mümkün olmayacaq, sizin dostluq etdiyiniz və münasibətlər qurmağa çalışdığınız güclər xilas edə bilməyəcək. O baxımdan, Ermənistanın çıxış yollarından biri bu regiona kənar qüvvələrin hərbi güclərini, missiyalarını gətirməkdir”.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Hayların 160 minlik yalanı - Laçın postundan nə qədər erməni keçib?

Allah adama düşmənin də mərdini nəşib eləsin. Yoxsa ki, erməni kimi son dərəcə xəbis və nanəcib, namərd və hiyləgər, azlıqda olanda müti və yaltaq, çoxluqda isən yırtıcı və vəhşiyyə dönən, yalanı və saxtakarlığı adi həyat tərzinə çevirmiş, iftiraçı və şərçi, çörəyi dizi üstə olan yaramaz toplumu yox.

Bunlarla anlaşıma asan olmayacaq. Hətta erməni ilə barışıqda bizim üçün təhlükə var. Çünki xislətləri bəlli və çətin dəyişə. Nəyə gətiririk sözü? Ona ki, həmişəki kimi, o halda biz pislilikləri tez unudacağıq, kinli və xain qövmlə isə üzümüzə gülə-gülə yenidən ayağımızın altını qazıya-çaq, içimizdə yerləşəcək və bir müddət sonra təzədən xalqımıza tələlər quracaq. "Materialları" keyfiyyətsizdir axı.

Odur ki, heç vaxt çomağı əlimizdən yerə qoymamalı, bantımızı quru saxlamalı, "atımızı tumarlamalıyıq". Təbii ki, sərvətlik da öz yerində...

Bu həmin soyun mənsuqlarıdır ki, ötən əsrin əvvəllərində (1915) təbələri olduqları Osmanlı Türkiyəsinə arxadan zərbə vurub ona xəyanət ediblər, layiqli cəzalarını aldıqdan sonra isə həyasızcasına hələ də Türkiyəni, Türk millətini soyqırımında ittiham edirlər. Özləri burdan-bura Xocalı soyqırımını, azərbaycanlılara qarşı törətdikləri etnik təmizləmələri riyakarcasına dana-dana.

Həmin hadisələr zamanı tələf olmuş ermənilərin sayını on illər ərzində şişirdib 1.5 milyona (!) çatdıran da özləridir - mənfur qonşular. Halbuki həmin tarixdə Osmanlıda ondan xeyli az erməni yaşayıb. Daşdan keçən faktlar, xəritələr, digər arxiv sənədləri var. Əgər onların hamısı qırılmışdısa, indi hesabla ermənilərin kökü kəsilməliydi. Amma o vaxtdan Fransaya, ABŞ-a yerləşən erməniləri sayı elə bir neçə yüz mindir. Bu necə genosiddir?..

Hələ harasıdır, nadürüst qonşular hətta cəmi ilyarım qabaq Qarabağda dünyanın gözü qarşısında baş vermiş olayları öz maraqları naminə sirtiqcasına təhrif edirlər. İkicə təzə fakt.

Dünən ABŞ-dakı erməni diasporunun bir sıra fəalları Qarabağda guya "etnik təmizləmə"yə görə Azərbaycanın "məsuliyyətə cəlb edilməsi", Bakıya qarşı sanksiyaların tətbiqi üçün konqresmenlərlə görüşüblər. Azərbaycan rəsmilərinə qarşı "Maqnitski Akti"nin tətbiqini xahiş ediblər. Və diqqət: Qarabağdan könüllü köçmüş ermənilərin sayını "üfürərək" 150 minə (!) çatdırıblar.

Aprelin 3-də isə İrəvanda hökumət binası qarşısında etiraz aksiyası zamanı özünü mifik "artsax parlamenti"nin "deputatı" sayan axçı Metakse Akopyan görün nə ifraz edib. Sitat: "Bu hökumət "artsax"a kollektiv qayıdış məsələsi həll olunanaqədər 160 min soydaşımız üçün layiqli yaşayış şəraiti yaratmağa borcludur. Əgər hökumətin cavabı müsbət olmasa, başqa addımlar atılacaq".

100 min artıq 160 minə çevrilib!

İndi bir daha aydın oldumu ki, ermənilərin qardaş Türkiyəyə qarşı qondarma soyqırımı iddialarında 1.5 milyon "qurban" hardan doğub? Belə çıxır, hayların ölümləri XXI əsrdə də balalayır...

Həminin yadındadır ki, ermənilər Qarabağdan köçəndən sonra qonşu ölkənin mediası və rəsmi qurumları 100 min rəqəmini işlədib. Hərçənd bu rəqəmin özü də qeyri-realdır. Qarabağda bu qədər erməni yaşamayıb.

Bəs cəmi il yarım 100 minlik əhali necə 50-60 min arta bilər? Nəzərə alsaq ki, ermənilərdə ümumiyyətlə, çoxuşaqlılıq dəb deyil və onlar faktiki artmır ("xain artmaz"), əlbəttə ki, bu mümkünsüz və absurddur! Heç sayı 1 milyard yarım olan çinlilər və hindlilər qısa zamanda bu qədər çoxalıb törəyə bilməz. Bu minvalla Qarabağdan gedən ermənilərin sayı gələn il 200 mini, daha bir neçə il sonra isə 300 mini ötsə, təəccüblənməyin.

Müxtələri, sözün bitdiyi yer...

□ **Zahid SƏFƏROĞLU**

"Rusiya Azərbaycanda "Rus evi" ətrafında yaranmış vəziyyətin həll olunacağına əmindir". Bunu RİA Novosti agentliyinə müsahibəsində Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin deyib.

"Mən əmin olduğumu bildirmişəm ki, biz həll yolunu tapacağıq. Bunun üçün dialoq aparmalıyıq. Biz Azərbaycanla bunu heç vaxt dayandırmamışıq", - diplomat vurğulayıb.

Qaluzinin fikrincə, Moskva və Bakını müttəfiqlik əlaqələri birləşdirir və bu, artıq çox şeydən xəbər verir. O qeyd edib ki, Rusiya humanitar və mədəni əməkdaşlıq da daxil olmaqla, bütün yaranan məsələlərin həllini bu ruhda gözləyir. "Müttəfiqlərin əməkdaşlığı mədəni və humanitar sahədə genişmiqyaslı, müxtəlif mübadilələri və inkişafı nəzərdə tutur", - o əlavə edib.

Nazir müavini "iki ölkənin çoxəsrlik ortaq tarixini və mədəniyyətlərin dərin qarşılıqlı nüfuzunu" xatırladı. "Mən əminəm ki, bu prinsiplərdən çıxış edərək, biz "Rus evi" probleminin qarşılıqlı məqbul həllini tapacağıq", - Qaluzin yekunlaşdırdı.

Rusiya niyə "Rus evi"ndə bunca təkid edir? Paytaxtda uzun illər qanunsuz fəaliyyət göstərmiş "Rus evi"nin, Rusiyanın Azərbaycandakı faktiki "gözü"nü açılmasına izin verilecəkmi?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin rəhbəri Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycan tərəfi dialoqa həmişə hazırdır. "Biz Azərbaycan Respublikasının ərazisində fəaliyyət göstərən təşkilatların Respublikamızın qanunlarına uyğun formada fəaliyyət göstərməsinin tərəfdarıyıq", Ç.Qənizadə dedi. O bunları əlavə etdi: "Təbii ki, icazəli şəkildə olmalıdır. Xarici dövlətlərin hər hansı bir təşkilatı, ofisi Azərbaycanda varsa onun fəaliyyəti, hətta üzərində yazılan adı Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olmalıdır. Amma "Rus evi" qanunlarımızı pozmuşdu. Yerləşdiyi binanın, ofisin adının yazılışından tutmuş, fəaliyyətinə qədər bir çox məsələlər qanunvericilikdə nəzərdə tutulduğu kimi deyildi. Ona görə də Azərbaycan tərəfi bununla bağlı qanunun tələbinə uyğun addımlar atmalı oldu. Rusiya tərəfi hesab edir ki, yaranmış vəziyyətin həll olunması ilə bağlı danışıqlar aparılmalıdır, əməkdaşlıq davam etməlidir və problemin həlli yolu tapılmalıdır. Biz də buna razıyıq. Bunun həlli yolu Azərbaycan qanunlarına uyğun fəaliyyətdən keçir. Əgər Rusiya tərəfi yenə əvvəlki hər hansı bir nəzərətim olmadan adıçəkilən məkanın fəaliyyətini təmin etmək istəyirsə bu, artıq başa düşülən deyil".

Qeyd edək ki, "Rossotrudniçestvo"nun Azərbaycandakı nümayəndəliyi olan Rusiya İnformasiya-Mədəniyyət Mərkəzi - "Rus evi"nin hüquqi şəxs qismində qeydiyyatının mövcud olmadığı və təşkilatın Azərbaycan qanunvericiliyinə

Kremlin Azərbaycandakı bağlanan "gözü" - Bakının verəcəyi qərar

Moskva "Rus evi" ilə bağlı məsələnin həll olunacağına əmindir, lakin...

ciddi şəkildə pozduğu barədə Rusiya tərəfinə məlumat verildikdən sonra, 3 fevral 2025-ci il tarixində "Rus evi"nin fəaliyyətinə xitam verilməsi barədə Rusiya tərəfinə nota göndərilib. Bakıdakı "Rus evi" isə 11 fevral 2025-ci ildə açıqlama

yayaraq, Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin tələbi ilə əlaqədar, "Rossotrudniçestvo"nun nümayəndəliyinin-Bakıdakı "Rus evi" öz fəaliyyətini dayandırdığını bildirib. Təyyarə qəzasından sonra Azərbaycan-Rusiya

münasibətlərində müşahidə edilən soyuqluq "Rus evi"nin bağlanmasıdan sonra bir qədər də gərginləşib. Lakin gərginlik mart ayından etibarən yumşalmağa başlayıb.

□ **Elibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

"İrana hücum azərbaycanlıları ayağa qaldıracaq" - analitik

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu "Teleqraf" İnformasiya Agentliyinin suallarını cavablandırıb. O, İranın vurulması ehtimalından və bunun ölkəmizə təsirlərindən danışdı: "Molla rejimi bu dəfə də çalışacaq ki, İrandakı xalqları - azərbaycanlıları, kürdləri, bəlucları, ərəbləri və digərlərini daxili problemlərdən diqqət yayındırmaq üçün düşməne qarşı birləşdirsin. Amerika bu baxımdan diqqətli olmalıdır. Qəzzada baş verənlər İranda təkrarlansa, bu, böyük faciyyə səbəb olacaq. Bu halda İrandakı bütün xalqları düşməne qarşı birləşə bilər. Məsələn, Qəzzada HƏMAS-la müharibədə 45 minə yaxın dinc insan həlak olub. Əgər ünvənli zərbələr olsa, bu zaman İrandakı xalqları öz haqları uğrunda ayağa qalxa bilər".

Analitik hesab edir ki, Azərbaycan da öz qonşuluğunda böyük bir müharibə istəmir, çünki bu halda biz də humanitar böhranla üzləşə bilərik: "Amma biz də, Türkiyə də molla rejimindən çox pisliliklər görmüşük. Azərbaycan və Türkiyə İrana hansı pisliliyi edib? Həmişə yaxşılıq etmişik. 10-15 il əvvəl də İrana zərbələr gündəmdə idi, yenə Türkiyə araya girib vasitəçilik elədi. İran isə PKK-nı Türkiyəyə qarşı silahlandırır. Üstəgəl, bu yaxınlarda Türkiyədə İranın agentura şəbəkəsi ifşa edildi. Bir dəfə eşitmişik ki,

Elxan Şahinoğlu

Türkiyə və ya Azərbaycanın İranda agentura şəbəkəsi ifşa edilib? Halbuki bunun üçün geniş imkanlarımız da var, oradakı azərbaycanlıların hüquqları məsələsindən söhbət gedir. Halbuki biz buna rəsmi səviyyədə qarşısınıq".

Onun fikrincə, əsasən humanitar böhranla üzləşə bilərik: "Məsələn, bu zərbələrdən İran azərbaycanlıları da zərər görsələr, sığınacaq axtarmaq məcburiyyətində qalacaqlar. Suriyadakı hadisələr gözümün önündə baş verdi. Düşünürəm ki, bu baş versə, İranla quru sərhədlərimizi bağlı saxlaya bilməyəcəyik, sərhədləri açıb soydaşlarımıza humanitar dəstək verməli olacağıq. Bu da müəyyən problemlər yarada bilər, amma başqa çarəmiz də olmayacaq. Digər yandan, İrandakı mühafizəkar dairələr həmişə Azərbaycanı İsraillə əməkdaşlıqda ittiham edirlər. Hətta belə bir şeyə də yayıblar

ki, guya İsrailin Azərbaycan ərazisində hərbi bazaları var. Dəfələrlə rəsmi Bakı bəyan edib ki, Azərbaycan başqa ölkəyə öz ərazisindən İrana qarşı istifadəyə icazə verməz. Amma yenə də öz dediklərini təkrarlayırlar. Onlara o da deyilib ki, gələn, "İsrail bazası"ni axtarıb tapıb. Amma öz uydurmalarna inanırlar.

Başqa sözlə, müharibə başlarsa, onların ən ağlasığmaz niyyəti Azərbaycana zərbə haqda düşünmək ola bilər. Belə bir avantüra İranın dağılmasını daha da sürətləndirərdi. Çünki oradakı azərbaycanlılar Azərbaycana qarşı bu avantüraya seyrçi qalmayacaqlar. İran ordusu da parçalana bilər, çünki onun da yarıdan çoxu azərbaycanlıdır. Baxmayaraq ki, rejimə xidmət edirlər, amma Azərbaycana qarşı belə bir addıma heç vaxt dəstək verməzlər".

Xəbər verildiyi kimi, ötən bazar Ermənistanın Gümrü şəhərində növbədənənar bələdiyyə seçkiləri keçirilib. Baş nazir Nikol Paşinyanın partiyası cüzi fərqlə (36.7%) qalib gəlsə də, bələdiyyə sədrini təkbəşinə seçmək şansını itirib. Bunun üçün müxalifətlə koalisiyaya ehtiyac var. Müxalifət namizədləri isə iqtidarla deyil, öz aralarından vahid namizədi seçməklə bağlı anlaşılırlar.

munist Partiyasının digər müxalif partiyalardan elə böyük fərqi yoxdur. Bu partiya da Qarabağ separatizminə dəstək verib və ikinci Qarabağ müharibəsində məğlubiyyətə görə baş nazir Nikol Paşinyanın istefasını tələb edib. Erməni kommunistlər son illərdə parlament seçkilərində uğur qazanmayıblar, ancaq Gümrüdəki nailiyyət onları ölkə üzrə fəallaşdıracaq. Partiyasının adından və ideologiya-

cək. Amma müxalifətin güclənməsi onun üçün yeni baş ağrısına çevriləcək", - ekspert belə dəyərləndirib.

Onun fikrincə, müxalifət hakimiyyətə qayıdarsa, Azərbaycanla yenidən müharibə ehtimalı gündəmə gələ bilər: "Rusiya müxalifətə ciddi dəstək verəcək və bu da sülhün əldə edilməsinin qarşısını ala bilər. Ona görə də Azərbaycan sülh müqaviləsinin imzalanmasında tələsməməli və

sini istəmirsə, diplomatik addımlarında bəzi manevrlər etməlidir ki, Paşinyanın daxilə nüfuzu və reytingi güclənsin. Çünki bizə yekun sülh müqaviləsinin imzalaması lazımdır və o da indiki iqtidarla mümkün ola bilər. Yeni gələcək hökumətin isə addımlarını proqnozlaşdırma bilmərik".

Ekspertin dediyinə görə, əgər ruspəstlər hakimiyyətə qayıdarsa, vəziyyət müəyyən mənada dəyişəcək: "Düzdür,

Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı mühüm gəlişmə...

Deputat: "Prezidentin Çin səfərində əsas müzakirə bu global logistika layihəsi olacaq"

Çin Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin üzvü, beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri Lü Tzyançao Bakıya səfərində dövlət başçısı İlham Əliyevlə görüşüb. Prezident ölkələr arasında münasibətlərin yaxşı inkişaf dinamikasının olduğunu və bir çox sahələri əhatə etdiyini deyib. Dövlət başçısı vurğulayıb ki, ötən il Çin lideri Si Cinpinlə görüşünün nəticələrinə əsasən qəbul edilən "Azərbaycan Respublikası ilə Çin Xalq Respublikası arasında strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında Birgə Bəyannamə" dostluq, tərəfdaşlıq və əməkdaşlığımızın nümayişi olmaqla, qarşılıqlı fəaliyyətimizin səviyyəsini yüksəldib.

Baş nazir Əli Əsədovla görüşdə isə Orta Dəhlizin bütövlükdə Avrasiya, o cümlədən Cənubi Qafqaz ölkələri üçün əhəmiyyəti qeyd edilib, Zəngəzur dəhlizinin açılmasının Orta Dəhlizin inkişafına təkan verəcəyi vurğulanıb. "Azərbaycan-Çin strateji tərəfdaşlığı: Qlobal Cənubda konsolidasiya və əməkdaşlığın təşviqi" mövzusunda konfransda Lyu Cyançao Prezident İlham Əliyevin aprel ayında Çinə səfər edəcəyini bildirib.

Bəllidir ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması Çinin Avropa bazarına çıxması üçün yeni vasitədir. Çünki Rusiya ilə olan problemlərə görə, Şimal Dəhlizi effektivliyini itirib.

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Aydın Hüseynov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycan və Çin arasında dostluğun kökü tarixi İpək Yolundan başlayır: "Azərbaycan Çinin müəllifi olduğu "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsünü dəstəkləyən ilk ölkələrdən biridir, Prezident İlham Əliyevin 2015-ci ildə Çinə səfəri zamanı Azərbaycan və Çin arasında "İpək Yolu İqtisadi Kəməri"nin reallaşdırılmasına dair Anlaşma Memorandumu imzalanıb. Hazırda Azərbaycan Cənubi Qafqaz regionunda söz sahibi olan lider dövlət, Çin isə Asiyanın və dünyanın iqtisadi güc mərkəzlərindən biridir. Siyasi-iqtisadi amillər, nəqliyyat-tranzit qovşaqları, geosiyasi amillər və digər mühüm faktorlar hər iki ölkəni bir sıra ortaq baxış və strateji maraqlar bucağında tamamlayır. Prezident İlham Əliyevin ötən illərdə Çinə səfərləri ölkələr arasında dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin daha da inkişaf etdirilməsi və dərinləşdirilməsinə səbəb olub".

A.Hüseynov qeyd etdi ki, BMT-nin beş daimi üzvündən biri olan Çin Xalq Respublikası hər zaman Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və sərhəd toxunulmazlığını dəstəkləyib, hazırda azad olunmuş torpaqlarda ən çox fəallıq edən investorlar arasında bu ölkənin şirkətləri xüsusi yer tutur. Deputat onu da bildirdi ki, siyasi təmasların möhkəmlənməsində hakim partiyaların da rolu xüsusi əhəmiyyət kəsb edir: "Yeni Azərbaycan Partiyası Çin Kommunist Partiyası ilə dostluq münasibətləri saxlayır. Çin Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin üzvü, beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri Lü Tzyançao'nun ölkəmizə səfəri və Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən qəbul edilməsi, habelə YAP-da geniş görüşlərin keçirilməsi ölkələrimiz arasında dostluq münasibətlərinin gələcəkdə də möhkəmlənməsi işinə xidmət edəcək". A.Hüseynov əlavə etdi ki, Çin Zəngəzur dəhlizini dəstəkləyir və bu dəhlizi Mərkəzi Asiya ölkələri ilə Avropa ölkələri arasında nəqliyyat əlaqələrinin şaxələndirilməsini təmin edəcək ən qısa magistral hesab edir".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Paşinyanın başı dərdə - Bakı "xilas kəməri" atmasa...

Ermənistanda son seçkinin nəticələri iqtidar üçün həyəcan təbili çalır; Kreml müxalifəti dəstəkləməklə sülhün qarşısını ala bilər - Azərbaycan isə elə bir manevr edər ki...

Yeni hakim partiya faktiki məğlubiyyətə bərabər qələbə qazanıb. Armavir vilayətinin Parakar icmasında keçirilən seçkilərdə isə hakim partiya məğlubiyyətlə üzləşib: birləşmiş müxalifət bloku 58 faizdən çox səs toplayıb və seçkilərdə qalib gəlib.

Qeyd edək ki, son vaxtlar Paşinyan və partiyasının reytingi xeyli aşağı düşüb. Bu kontekstdə Gümrüdəki seçkilər gələn il nəzərdə tutulan parlament seçkiləri ərəfəsində hakim "Vətəndaş Sazişi" üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edirdi. Məlumatla görə, Ermənistanın baş naziri nəyin bahasına olursa-olsun, parlament seçkilərində qalib gəlməyi öz partiyası qarşısında vəzifə kimi qoyub.

Bəs qarşıdakı parlament seçkiləri də mer seçkiləri kimi bitə, yeni Nikol Paşinyanın partiyası qalib olsa belə, "ofsaytda" qala, baş nazirlik postunu itirə bilərmə? Azərbaycan üçün əhəmiyyəti. Bakı Nikolun hakimiyyətdə qalması üçün nə(lər) edə bilər?

Analitik Elxan Şahinoğlu görə, Ermənistanın ikinci böyük şəhəri olan Gümrüdə bələdiyyə seçkilərində Kommunist Partiyasının hakim "Vətəndaş Sazişi" Partiyasından sonra ikinci yeri tutması diqqət çəkicidir. Onun proqnozu budur ki, Ermənistan Kommunist Partiyası Gümrüdəki uğurunu ölkə ərazisinə yaymağa çalışacaq. E. Şahinoğlunun fikrincə, Kommunist Partiyası erməni cəmiyyətində nüfuzu azalan keçmiş prezidentlər - Robert Köçəryan və Serj Sərkisyanın partiyalarını müxalifət cınağında əvəz etmək istəyəcək: "Əslində, Ermənistan Kom-

sundan aydındır ki, erməni kommunistləri Qərblə əməkdaşlıq əvəzinə Rusiya ilə müttəfiqliyin tərəfdarıdır". Ekspert hesab edir ki, son çıxışında Robert Köçəryanın və Serj Sərkisyanın ünvanına "sizi divara çıxaram" deyən Paşinyan parlament seçkilərinə qədər erməni kommunistlərin də zəif nöqtələrini tapmalıdır.

Siyasi təhlilçi Məhəmməd Əsədullazadənin isə rəyi belədir ki, Ermənistanda müxalifətin bələdiyyə seçkilərində Gümrü şəhərində və digər regionlarda qələbə əldə etməsi Paşinyanın mövqeyinin zəifləməsinin nəticəsidir. Onun sözlərinə görə, iqtidar partiyası Gümrüdə minimal qələbə əldə etsə də, mer seçmək üçün koalisiya lazımdır. "Bələdiyyə seçkilərində müxalifətin minimal üstünlüyü siyasi toparlanmağa gətirəcək. 2026-cı ildə keçiriləcək seçkilərdə müxalifət Paşinyana ciddi təzyiq edəcək. Təbii ki, Nikol müxalifətin qələbə əldə etməsinə imkan verməyəcəkdir.

Ermənistanda yeni seçkiləri gözləməlidir".

Siyasi təhlilçi Ramiyə Məmmədova isə hesab edir ki, Bakı İrəvandanı iqtidarın mövcudluğunda maraqlıdır. Onun sözlərinə görə, Paşinyan da hakimiyyəti itirmək istəmirsə, Azərbaycanla yekun sülh sənədinin imzalanması üçün irəli sürülən iki şərtinə yeritilməsini sürətləndirməlidir. Ekspert zamanın dərdliyini və regionda hər an situasiyanın dəyişə biləcəyini müşahidə edir: "Ona görə də Ermənistanda hakimiyyət son seçkidəki nəticələrdən dərs götürməlidir. Paşinyanın komandası bilməlidir ki, müxalifətin əldə etdiyi nəticələr ona ruh verə bilər. Gəlin unutmayaq ki, Rusiya Gürcüstanda da Saakaşvili iqtidarını 8 il sonra seçki yolu ilə dəyişməyə nail olmuşdu. Paşinyan 7 ildir ki, hakimiyyətdədir və gələn il parlament seçkilər keçiriləcək. Yeni olduqca kritik ildir. Fikrimcə, Azərbaycan Ermənistanda siyasi hakimiyyətin dəyişmə-

Rusiya Zəngəzur dəhlizinin onun nəzarəti altında açılması üçün yeni hakimiyyətə daha çox təsir edə biləcək. Amma sülh prosesinin nizamlanmasında Moskvanın səmimi dəstək verəcəyini gözləmirəm. Ona görə də Paşinyan son nəticələri analiz etməlidir və Azərbaycandan mədəd ummalıdır".

Xatırladaq ki, Ermənistanın İrəvandan sonra 2-ci böyük şəhəri olan Gümrüdə keçirilən bələdiyyə seçkilərinin rəsmi nəticələrinə görə, Baş nazir Nikol Paşinyanın partiyası 36,80% səs toplayaraq 1-ci yer tutub. Maraqlıdır ki, seçkilərdə 2-ci yerə 20,71% səsle Ermənistan Kommunist Partiyası çıxıb. Onu da deyək ki, Paşinyanın partiyası 1-ci yerə çıxsa da, təkbəşinə mer seçə bilmir, yəqin ki, danışıqlar yolu ilə müəyyən koalisiya qurulacaq, amma seçicilərin hər şeyə rəğmən Paşinyana səs verməsi maraqlı məsələdir.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Qaret Consu xatırlamaq

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Rusiyalı opera müğənnisi Anna Netrebko London-da Kral operasında konsert verəcəkmiş, bəzi yoldaşlar buna etiraz etmişlər. Onlar deyir ki, Netrebko Putinin dəstəkləyən birisidir, ona konsertə icazə vermək ukraynalı qurbanların ruhuna təhqirdir.

Bu temanın ucu hardasa bizə də toxunur, çünki Anna xala keçən ilin yayınacan bizim opera manisimiz Yusif müəllimin övreti idi, bir növ, "keçmiş gəlinimiz" adlandırmaq mümkündür. Həmçinin, Anna xala 2018-ci ildə respublikamızın "Dostluq" ordeniylə təltif edilmişdir. Bəzi milli manislarımız isə "Şöhrət" ordeni həsətiylə qıvrılırlar, bu yaxında biri açıq intervü vermişdi, deyir ölüb gedəcəm, ordeni ala bilməyəcəm. Təəvvür elə, insan ömrünün sonlarında nəyin arzusuyla yanib-yaxılırmış.

Nəsə, mövzu bu deyil. Mövzu "şərurlu" Trampın dünya-aləmi bir-birinə qatmasıdır və elə Netrebko-nun konsertində etiraz edən gözəl insanlar da hardasa gecikmişlər. Bizim məşhur lətifədən çıxarış eləsək, "indiye Ukrayna qalar?" Dünya lotuları yazıq Ukraynanı şumlayıblar, indi də yerində turp əkmək istəyirlər. Ərdəğan demişkən, turpun böyüyünü.

Opera manisindən Putini pisləməyi tələb edən Qərb demokratları gerek Tramp və Mask kimilərinə heç salam verməsinlər, çünki bunlar nəsililkcə Putinə yaltaqlanmaqdadır - ən son Maskın atası BBC-yə intervüdə Putinə elə girişmişdi sanardın bunun əsl oğlunun adı İlon yox, Vladimir imiş. Tərifin, maddəliğin biri bir qəpikdən. Hətta həyasızcasına iddia etdi ki, müharibəni ruslar başlamayıb. Beləsinə nə deyəsən? Heç zad. Sözü bitirdi andir. Yeganə düzgün üsul odur ki, özünə hörmət qoyan hər kəs Maskın şirkətlərini boykot eləsin. Bu tip pul qazandıqca qudurur.

O cümlədən, Netrebko London operasında oxuyacaq, ancaq ondan qabaq Britaniya baş naziri niyə qaça-qaça Trampın qəbuluna getmişdi, ona kraldan məktub daşıyırdı?

Qaret Cons (1905-1935) adlı ingilis jurnalisti olub. 1932-1933-cü illərdə SSRİ-yə səfər edib, gizli şəkildə Ukraynanın dəhşətli aclıq çəkən kənd bölgələrinə gedib, orda Qolodomoru (Sovet dövründə milyonlarla insanın acından öldüyü kəndli repressiyalarının ümumi adıdır) gözüylə görüb və bu haqda Qərbə, Qərb mediasına ilk informasiya çatdıran adamlardan biridir. Lakin Consun yazıları hər hansı ciddi reaksiya doğurmayıb, hələ əksinə, ABŞ mediası ciddi-cəhdle onu yalana çıxarmağa çalışıb. Məsələn, "Nyu York Tayms"ın Moskva bürosunun şefi Uilyam Dyuranti (oxu: Taker Karlson) KGB-dən aldığı gizli göstərişlə saxta məqalələr dərc edir, SSRİ-də aclıq olmadığını yazırdı. Cons bunu belə izah edirdi ki, əslində Qərb "demokratlarına" həqiqət, ədalət, insan hüquqları lazım deyil, onlar ilk növbədə Stalinlə, SSRİ ilə diplomatik əlaqələr, siyasət qurmağa çalışırlar, ona dəzgahlar satıb Ukrayna kəndlilərindən müsadirə edilən taxılı sümürürlər. Qaret Consun həyatı və həmin mübarizəsi kinoda da əksini tapıb, 2019-cu ildə polyak rejissoru Aqneşka Holland eyni adlı "Qaret Cons" filmi çəkib. O filmə və son illər Ukraynanın başına gələnlərə baxanda heyrətlənməyə və o məşhur aforizmi xatırlamaya bilmirsən: "Tarixi unudanda o, təkrar olunur və bir dəfə faciə, bir dəfə komediya şəklində". Hələlik Ukrayna təkrarın faciəsini yaşayır, komediyasından Allah saxlasın, çünki bəzən onun nəticələri faciədən ağır olur.

Qaret Cons-un "Nyu York Tayms"a yazdığı etiraz məktubundakı bu hissə isə çağdaş jurnalistlər üçün (təkcə Rusiya, Ukrayna, Qərbdə deyil) olduqca ibretamizdir: "Jurnalistlərə yazmağa icazə verilir, ancaq senzura onları evfemizm (qadağan edilmiş sözlərin yumşaq formaları - Z.H.) və kiçiltmə ustalarına çevirib. Ona görə də onlar "aclıq"ı nəzakətlə "ərzaq çatışmazlığı" adlandırırlar, "acından ölməyi" isə "doyunca yeməməkdən yaranan xəstəliklərdən ölənlərin tezliyində artım" kimi yumşaldılmış formalara salırlar".

Azərbaycan-Ermənistan sərhədinin Qazax-Tavuş istiqamətində demarkasiya işlərinə hazırlıq aparılır. Ermənistan tərəfi Əskipara-Bağanis yolu boyunca tikanlı məftillər çəkir.

Bu, o deməkdir ki, Ermənistan qoşunları hazırkı mövqelərindən ən azı 500-600 metr geri çəkilecək. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Açıqkurt icma şurasının keçmiş üzvü Karen Qazaryan deyib. O qeyd edib ki, aprelin 15-dən sonra demarkasiya işlərinə start veriləcək və erməni qoşunları mövqelərindən çıxarılacaq. "Bu haqda hələ yanvar ayında məlumat almışdım. Hazırda qoşunlar eyni yerdə dayanıb, sadəcə müəyyən hazırlıq işləri aparılır. Son günlər Voskepar (Əskipara)-Bağanis yolunda tikanlı məftillər çəkilir. Anklav olan Yuxarı Əskiparanın təhvil verilməyini bilirlik, lakin hazırda İcevan, Bərxudarlı, Sofulu yolunda müəyyən işlər görülür. Bu işlər başa çatdırılacaq və minaların təmizlənməsinə start veriləcək. Əldə etdiyim məlumata görə, aprelin 15-dən sonra qoşunların çıxarılması həyata keçiriləcək", - o bildirib.

Azərbaycan və Ermənistan sərhədinin delimitasiyasının şimal istiqamətində - Qazax-Tavuş - davam etdirilməsi ilə bağlı razılığa gəlib. Xatırladaq ki, 2020-ci ilin 10 noyabrında imzalanmış üçtərəfli bəyanatın sonuncu bəndinə indiyədən əməl etməyərək Azərbaycanın əsas hissəsi ilə 33 ildir blokada saxlanılan Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında quru əlaqənin bərpasına imkan yaratmayan Ermənistan faktiki olaraq işğal altında saxladığı 4 kəndimizi geri qaytarmamaqla sülh prosesini pozmaqdadır.

Xatırlatmaq yerinə düşər ki, ötən ilin aprelində əldə olunmuş razılaşmaya əsasən, Ermənistanın Azərbaycana qaytardığı Qazaxın 4 kəndinin ərazisi may ayından etibarən Azərbaycan Dövlət Sərhəd Xidməti tərəfindən nəzarətə götürülüb. Azərbaycan və Ermənistan arasında 12,7 km uzunluğunda sərhəd xətti müəyyən edilib və bununla Qazax rayonunun 4 kəndinin - Bağanis Ayrım, Aşağı Əskipara, Xeyrmlı və Qızıllacılının ərazilərinin (6,5 km²) Azərbaycana qaytarılması təmin edilib.

Hazırda Ermənistanın işğalı altında qalan 4 kəndimiz bunlardır: Qazaxın Yuxarı Əskipara, Bərxudarlı, Sofulu və Naxçıvan Muxtar Respublikasının Sədərək rayonunun Kərki kəndi. Bu kəndlərin hər biri indiki Ermənistan ərazisi ilə əhatə olunub. Həmin kəndlər Azərbaycan üçün esklav, Ermənistan üçün anklav kəndlərdir. Hadisələrin perspektivləri barədə ekspertlərimizin maraqlı gözləntiləri və şərhləri var.

Deputat Elçin Mirzəbəyli "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bunları bildirdi: "Azərbaycan və Ermənistan sərhədinin delimitasiyasının şimal is-

Azərbaycanın 4 anklav kəndi qaytarılır - Ermənistanda panika

İrəvan ərazi bütövlüyümüzü tanıdığı halda, kəndləri işğalda saxlamaqla özünü təkzib edir - Bakıdan xəbərdarlıqlar və gözləntilər

tiqamətində davam etdirilməsi ilə bağlı razılığa gəlmədiyi zaman kəsiyindən bir neçə ay keçdiyini nəzərə alsaq, prosesin növbəti mərhələsinin həyata keçirilməsi üçün hazırlıq işlərinin başa çatdırıldığını təxmin etmək mümkündür. Hazırda Qazax rayonunun Yuxarı Əskipara, Bərxudarlı və Sofulu kəndlərinin işğal altında - anklavda olduqlarını nəzərə alsaq, delimitasiya prosesi çərçivəsində Azərbaycana məxsus sözügedən ərazilərdən Ermənistanla məxsus hərbi qüvvələrin geri çəkilməsi və bu yaşayış məntəqələrinin sahibinə - Azərbaycana təhvil verilməsi mümkündür. Qeyd edim ki, Azərbaycana məxsus olan bu kəndlərdə, faktiki olaraq, yaşayış yoxdur. Bizim ərazilərimizdən kənd təsərrüfatı və digər məqsədlərlə istifadə edən Ermənistan vətəndaşlarının da adıçəkilən kəndlərdən xeyli müddətdir ki, çıxdıqları barədə məlumatlar var". E.Mirzəbəylinin sözlərinə görə, anklavlara gedən yollarla bağlı da çox güman ki, komissiyalar arasında müvafiq razılaşma əldə olunub: "Məhiyyətə etibarilə, həmin ərazilərdə sərhədlərin şərti olduğunu və heç vaxt delimitasiya olunmadığını, protokollaşdıraraq təsdiqlənmədiyini nəzərə alsaq, sərhəd xəttinin keçdiyi ərazidə dəqiqləşdirmələrin aparılması və anklav anlayışının aradan qaldırılması da mümkündür. Amma Kərki kəndinin bu prosesin içərisində yer alacağı, hazırda inanılmaz görünür. Çünki bu kənd razılaşmada yer alan sərhəd kəsişməsinə daxil deyil. Yəqin ki, növbəti mərhələdə delimitasiya çərçivəsində Kərki kəndinin də işğaldan azad edilməsi istiqamətində müvafiq addımlar atılacaq".

Ermənşünas alim, Türkiyənin Erciyes Universitetinin

professoru Qafar Çaxmaqlı öncə xatırladı ki, demarkasiya komissiyası keçən il sərhəddin bu hissəsində işini başa çatdırıb və 4 kəndimizi qaytarılıb: "Anklav vəziyyətində olan Qazaxın üç kəndinin gələcək taleyi sonrakı mərhələyə saxlanmışdı. İndi bu işin məhz bu sərhəd hissəsində başlaması ilə bağlı rəsmi məlumat yoxdur, yayılan xəbərlər feyk və ya siyasi məqsədli ola bilər". Q.Çaxmaqlı erməni mediasına istinadən qeyd etdi ki, Ermənistanda müzakirə olunan məsələlərdən biri Kərki kəndinin geri verilməsidir: "Bu, baş tutarsa, Ermənistan Zəngəzura gedən yoldan məhrum ola bilər. Ermənilər çalışacaqlar ki, Kerkini Gədəbəy ərazisində olan anklavla, Başkəndlə əvəzləsinlər. Amma bu, bizə sərf etmz. Çünki Kərki çox mühüm strateji nöqtədə yerləşir". Q.Çaxmaqlı komissiyaların bu məsələlərə baxacağını istisna etmədi: "Ermənilər bizdən Cermuk - İstisu, Göyçə istiqamətində geri çəkilməyi istəyəcəklər. Komissiyaların müzakirəsi asan olmayacaq, amma qarşılıqlı anlaşma olmalıdır".

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin baş mütəxəssisi, politoloq Tural İsmayilovun fikrincə, Ermənistan hakimiyyəti bəzi qondarma qərarlar qəbul edir və bu qondarma qərarlar əsasında Azərbaycana qaytarmalı olduqları kəndlərlə bağlı gecikmiş addımlar atırlar: "Halbuki, Nikol Paşinyanın bu məsələdə seçimi imkan yoxdur. 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsi sonrasında Ermənistanın hansısa bir şərt irəli sürməsi məntiqsizdir. Çünki hərbi və siyasi üstünlük hələ də rəsmi Bakıni əlindədir. Yeni Azərbaycanın Qazaxın kəndlərini Ermənistanın işğalından azad etməyə tam qanuni haqqı var. Azərbaycanın niyyəti region-

da yeni eskalasiya yaratmaq deyil. Ona görə də sülh sazişi üçün danışıqlar fonunda kəndlərin qaytarılmasına üstünlük verə bilərik". T.İsmayilov bildirdi ki, burada ən önəmli məsələ Paşinyanın atacağı addımlardır: "Yəni davamlı sülhdənyayınma, silahlanma, müharibə hazırlıqları görmək də sülhə inamı azaldır. Bu gün Ermənistanı narahat edən əsas məqam Qazaxın kəndlərinin qaytarılması fonunda Ermənistandan Gürcüstana gedən yolların Bakıni nəzarətinə keçməsidir. Amma bu boş və mənasız bir narahatlıqdır. Azərbaycan ölkələrin beynəlxalq hüquqla tanınan ərazilərinə hörmət edir. Rəsmi Bakıni Ermənistanın yollarına nəzarət etmək niyyəti yoxdur. Qazaxın kəndləri və Kərki birmənalı Azərbaycana qaydacaq".

Göründüyü kimi, yaradılmış komissiyaların uzun müddətdir bir araya gəlib, hansısa qərar verə bilməməsinin ciddi səbəbləri var. Ermənistanın havadarları ikitərəfli formatda proseslərin irəli aparılması, Azərbaycana məxsus əraziləri geri qaytarılması, sülhə doğru daha bir addımın atılmasında elə də maraqlı deyillər. Elə İrəvandaqı revanşistləri qızıqdıran da onlardır. Düzdür, Paşinyan hakimiyyəti də daha çox oyunbazlıqla məşğuldur və Ermənistanın baş naziri ərazi bütövlüyünü tanıdığı Azərbaycanın 4 kəndini hələ də işğalda saxlamaqla faktiki olaraq özünü təkzib etmiş olur. Amma bu oyunbazlıq çox çəke bilməz və yəqin ki, yaxın günlərdə hamılıqla bunun şahidi olacağıq. Azərbaycanın dövlət başçısı bəyan edib: bir qarış da torpağımız düşmənin əlində qalmayacaq!

✉ **E.PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Erməni lobbistləri Kongresdə sülənir

Amerikadakı diaspor Bakıya qarşı yeni sanksiyaların tətbiqinə cəhd edir; Tramp dönəmində bu, mümkündürmü?

ABŞ-da yaşayan erməni diasporunun fəalları Azərbaycana qarşı sanksiyalar tətbiq etmək üçün kongresmenlərlə görüşü davam etdirirlər. Bu barədə erməni mediası məlumat yayıb (Axar.az). Bildirilib ki, onlar “etnik təmizləmə”yə görə ölkəmizin “məsuliyyətə cəlb edilməsi üçün” bir aylıq kampaniya çərçivəsində kongresmen Tom Kin ilə görüşüblər. Fəallar Qarabağdan könüllü köçən ermənilərin sayını da şişirdərək, artıq 150 minə çatdırıblar və Azərbaycan rəsmilərinə qarşı “Maqnitski Aktı”nın tətbiqini xahiş ediblər. Tramp dönəmində bu cəhdlərin hansısa nəticəsi mümkündürmü? Rəsmi Bakı hansı önleyici addımları atmalıdır?

AMİP Ali Məclisinin sədri, politoloq Rəşad Bayramov ABŞ-dakı erməni diasporunun fəallaşmasını təsadüfi saymır: “Hələ keçən həftə Demokratlardan Frenk Pallone və Respublikaçı Maykl Lavlerin də daxil olduğu ABŞ Nümayəndələr Palatasının 60 üzvündən ibarət qrup Dövlət katibi Marko Rubioya çağırış edərək ABŞ-ın Azərbaycana tətbiq etdiyi 907-ci düzəlişin gücləndirilməsini tələb etmişdilər.

Kongresmenlərin müraciətində Azərbaycanın guya etnik təmizləmə yolu ilə 120 min erməni xristianı Qarabağdan qovması, Ermənistanın suveren ərazisini işğal etməsi, erməni “əsirləri” qeyri-qanuni saxlaması kimi erməni yalanları yer alıb. Erməni dəstəkçisi olan Kongresmenlərin və eləcə də ABŞ-da yaşayan erməni diasporunun fəallarının bu şəkildə aktivləşməsi İsrailin və ABŞ-da yaşayan yəhudi lobbisinin 907-ci düzəlişin aradan qaldırılması uğrunda başladığı fəaliyyətlə bağlıdır desəm yəqin ki səhv et-

mərəm. 50-dən çox rəvvinin Donald Trampa müraciəti də erməniləri fəallaşmağa məcbur edib. Odur ki, indi, yəhudi lobbisinin hərəkəti keçməsinə narahat olan erməni lobbisi prosesin qarşısını almağa çalışır. Digər bir tərəfdən isə Bayden hakimiyyəti dövründə ABŞ administrasiyasının Ermənistanla olan dəstəyinin indi müşahidə olunmaması və eləcə də ABŞ-la Ermənistan arasında imzalanmış strateji müttəfiqlik haqqında sənədin tələyinin müəmmalı olaraq almaqda davam etməsi də erməni lobbisini olduqca narahat edir. Odur ki, biz bundan sonra da bu şəkildə anti-Azərbaycan kampaniyasına şahidlik edəcəyik. Bu cəhdlərin nəticəsinə gəldikdə isə, ABŞ-ın maraqları nəyi ehtiva edəcəksə o istiqamətdə də fəaliyyət olacaq. ABŞ təbii olaraq özünün Cənubi Qafqaz maraqlarından imtina etmək fikrində deyil. Region ABŞ üçün həm İranla sərhəd olmaq baxımından, həm də Mərkəzi Asiyalı Avropa ilə birləşdirən qapı olmaq ba-

xımından olduqca əhəmiyyətlidir. Odur ki, Tramp administrasiyası həm Ermənistanla, həm də Azərbaycanla münasibətlərdə balanslı siyasət yeritmək məcburiyyətindədir. Ağ evdə yaxşı başa düşürlər ki, Ermənistan mövqeyindən çıxış edib, regionun lider dövləti və karbohidrogen ehtiyatları ilə zəngin olan, dəhlizlərin qovşağında yerləşən Azərbaycanla münasibətləri korlamaq heç də yaxşı mövqe deyil və bu bəzə ABŞ-ın öz maraqlarına ziddir. Odur ki, ABŞ Ermənistanla münasibətləri müsbət istiqamətdə davam etdirərsə belə bu Azərbaycana qarşı olmayacaq. Təbii ki, bizim də arxayın olub fəaliyyətsiz dayanmağımız olmaz. Erməni lobbisinin başladığı kampaniyanın effektivliyini azaltmaq üçün ABŞ-dakı yəhudi lobbisinin imkanlarından, eləcə də digər dost ölkələrin diaspor təşkilatlarının imkanlarından maksimum şəkildə istifadə etmək lazımdır. O cümlədən də ABŞ Nümayəndələr Palatası üzvləri ilə işin aparılması üçün aktiv fəaliyyətə ehtiyac var”.

Ədalət, Hüquq və Demokratiya partiyası sədrinin müavini, politoloq Niyaməddin Orduxanlı Trampın həqiqətləri çox yaxşı bildiyini söylədi: “ABŞ-da yaşayan erməni diasporası və lobbiciləri bütün gücü ilə Azərbaycana qarşı həm Kongresdə, həm də Senatda fəaliyyət göstərirlər. İlk növbədə çalışırlar ki,

Azərbaycana sanksiyalar tətbiq etsinlər. Biz ermənilərə qarşı heç bir etnik təmizləmə həyata keçirməmişik. Bütün dünyanın gözü qarşısında ermənilər könüllü şəkildə Qarabağdan getdilər. Əsl etnik təmizləməni ermənilər aparıb. Yüz minlərlə 1988-ci ildə Azərbaycan türkünə məcburi şəkildə İrəvandan, Zəngəzurdan, Göyçədən, Dərələyəzdən, Massisdən və digər ərazilərdən məcburi şəkildə çıxarıblar. Bundan sonra Qarabağ və ətraf ərazilərdən 800 mindən artıq vətəndaşımızı çıxarıblar. 32 il Ermənistanla Azərbaycanla qarşı vandalizm törədiblər. 30 mindən artıq soydaşımızı qətlə yetiriblər. Xocalı kimi soyqırım törədiblər. Digər tərəfdən, haradan çıxdı 150 min? Uydurmadır. Onlar çox yaxşı bilir ki, 2023-cü ildə ermənilər Qarabağdan gedəndə hər biri Azərbaycan sərhəd keçid məntəqəsindən keçiblər və onların dəqiq siyahısı və qeydiyyatı Azərbaycanda var. Azərbaycan rəsmilərinə qarşı sanksiyaların tətbiqinə gəldikdə isə, düşünürəm ki, Tramp bu addımı atmaz. O Azərbaycanla ABŞ münasibətlərinin daha yüksək səviyyədə inkişafında maraqlı olmalıdır. Erməni diasporasının avantürasına əhəmiyyət verməməlidir. Tramp yaxşı bilir ki, Azərbaycanla münasibətləri korlamaq Amerikanın dövlət maraqlarına cavab vermir”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

“İran müharibə istəmir” - Pezeşkian

İran prezidenti Məsud Pezeşkian ölkənin heç bir ölkə ilə müharibə istəmədiyini və nüvə enerjisindən dinc məqsədlərlə istifadənin ölkənin təhlükəsizlik və müdafiə doktrinasında yeri olmadığını bəyan edib. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu barədə o, Səudiyyə Ərəbistanının vəliəhd şahzadəsi Məhəmməd bin Salman ilə telefon danışığında vurğulayıb.

Onun sözlərinə görə, İslam ölkələri ortaq maraqlar üzərində qurularaq, öz aralarında birlik və dostluğu gücləndirməklə özləri və region üçün sülh, təhlükəsizlik və tərəqqini ən yüksək səviyyədə təmin edə bilərlər: “Müsəlman ölkələri öz aralarında birlik və dostluq bərqərar etsələr, bəzi İslam ölkələrinin, o cümlədən Fələstin və Qəzzanın məzlum xalqına qarşı zülm və cinayətlərin qarşısını ala bilərlər”.

Trampdan Bakıya və İrəvana mesaj: “Sazişi səbirsizliklə gözləyir”

Dövlət Departamenti: “ABŞ Azərbaycanla münasibətlərinə böyük önəm verir”

“ABŞ Azərbaycanla münasibətlərinə böyük önəm verir. Cənub Qaz Dəhlizi ortaq maraqlara əsaslanan, uğurlu iktərəfli tərəfdaşlığımızın təməlini təşkil edir”. Musavat.com xəbər verir ki, bunu ABŞ Dövlət Departamentinin Enerji Resursları Bürosunun baş məsləhətçisi Erik Ceykobs Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 11-ci və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 3-cü iclaslarında çıxışı zamanı deyib. Onun sözlərinə görə, ambisiyanın təcəssümü olan Cənub Qaz Dəhlizi Azərbaycanın zəngin enerji daşıyıcılarını na-inki ölkənin, həmçinin regionun rifahı üçün istifadə etməyə imkan verir.

“Bununla da, Azərbaycan artıq onlarla ölkənin etibarlı təchizatçısına çevrilib. ABŞ kimi Azərbaycan da nəhəng enerji ehtiyatlarına malikdir. ABŞ Prezidenti Donald Tramp enerjini Amerikanın üstünlüyünün təməli daşı və onun təhlükəsizliyinin açarı adlandırır. Ölkəmizin enerji zənginliyi sayəsində iqtisadi imkanlar yaratmaq, səhiyyə və təhsil təkmilləşdirmək, vətəndaşlarımızın həyatlarını yaxşılaşdırmaq hər yaxşı ölkənin vəzifəsidir”, - Erik Ceykobs qeyd edib.

O vurğulayıb ki, təbii qaz artıq qeyri-müəyyən və bilinməyən enerji gələcəyinə keçid üçün aralıq rolunu oynayan yancaq kimi qəbul edilmir: “Təbii qaz hamımız üçün etibarlı, elçatan və təhlükəsiz enerji mənbəyidir və gələcək on illiklərdə də belə olacaq. Seçim yanacağı olan təbii qaz artıq global enerji tələbatını qarşılamaq üçün vacibdir. Bir neçə gün əvvəl Səngəçal terminalında oldum. Görünür ki, Azərbaycan təbii qazın ölkənin, Avropanın və bütün dünyanın gələcəyi üçün əsas enerji mənbəyi olduğunu heç vaxt unutmayıb. Ölkəmiz, o cümlədən ABŞ şirkətləri sizin və enerji sənayeniniz iqtisadi artımı və enerji təhlükəsizliyi üçün imkanları müəyyənləşdirmək və sürətləndirmək məqsədilə tərəfdaş olmağı səmimiyyətlə arzulayır”.

“Ermənistanla sülh sazişinin yekunlaşdırılması münasibətilə sizi təbrik edirəm. Prezident Tramp həmin sazişin imzalanma və ratifikasiya prosesini səbirsizliklə gözləyir”, - deyir Erik Ceykobs çıxışı zamanı deyib. “Bu, regionda davamlı sabitlik və sülhün təmin olunması ilə iqtisadi inkişafı stimullaşdıracaq. Davamlı sülh, regional münasibətlər dövrünə son qoyacaq və Cənubi Qafqaza təhlükəsizlik və rifah gətirəcəkdir. Biz, bu yolda atdığınız addımlara görə sizi təqdir edirik”, - Erik Ceykobs qeyd edib.

□ **Musavat.com**

Gəncə şəhərində evdə su qızdırıcısı partlayıb. Hadisə nəticəsində 1979-cu il təvəllüdü G.Məmmədova müxtəlif dərəcəli yanıq xəsarətləri alıb. Qadın xəstəxanaya çatdırılıb, vəziyyəti orta-ağır qiymətləndirilir. Faktla bağlı araşdırma aparılır. Bundan az öncə yenə də Gəncədə su qızdırıcısının partlaması nəticəsində xəsarət alan şəxs 13 gün sonra xəstəxanada dünyasını dəyişmişdi.

Söhbət hansı qızdırıcılarından gedir? İnsanlar nəyə diqqət etməlidir?

“Yeni Müsavat” qəzeti xəbər verir ki, su qızdırıcıları qaz, ya da işıq enerjisi ilə çalışan məişət avadanlığıdır. Büdcəyə sərfəli olması üçün bir çoxları təbii qaz ilə çalışan su qızdırıcısı alır. Kalonkalar hamam, mətbəx və ayaq yolunda gələn suyun qızdırılması üçün nəzərdə tutulub. Su qızdırıcısının əsas üstünlüyü quraşdırıldığı məkanda az yer tutmasıdır. Bu məişət avadanlıqları bir-birilərdən marka, brend və su tutumuna görə fərqlənir.

Təhlükəsizlik üzrə ekspert Elmar Nurəliyev bildirir ki, su qızdırıcıları alınan zaman sertifikatına diqqət yetirilməlidir:

“Bu cür qızdırıcıların istifadəsinə dair təlimatları var. Mütləq həmin təlimatlara baxmaq və ona uyğun olaraq davranmaq lazımdır. Onun quraşdırılması və təmiri bu xidmətləri göstərən ixtisaslaşmış müəssisəyə həvalə edilməlidir. Belə olan halda bədbəxt hadisənin riski də minimum olur. Kənar müdaxilə etmək və ya nasaz vəziyyətdə istifadə etmək təhlükəlidir.

Su qızdırıcıları istifadə edənlər pəncərə, nəfəslik və şaxtaya diqqət yetirməlidir. Bunların olmaması təhlükəli vəziyyətdən xəbər verir. Təhlükəni minimumlaşdırmaq üçün dəm qazı detektoru da olmalıdır. Həm dəm qazı, həm də qaz sızması əleyhinə detektor olmalıdır ki, qazın klapanı bağlansın.

Belə cihazlar alarkən ucuz olana deyil, təhlükəsiz olana üstünlük vermək gərəkdir. Kustar üsulla hazırlanan cihazlardan istifadə sonda bir çox faciələrə gətirib çıxarır. Bir otaqdan digərinə rezin borularla qaz çəkib cihazlar istifadə etmək qətiyyəni olmur.

Ekspert əlavə edib ki, normalara cavab verən qaz cihazlarından istifadə etmək lazımdır: “Belə cihazlar alarkən ucuz olana deyil, təhlükəsiz olana üstünlük

Ölkədə daha bir təhlükə: indi də su qızdırıcıları can alır

Evlərdə “kamikadze” avadanlıqlar dəm qazından da qorxulu olmağa başlayıb; mütəxəssislər SOS signalı verir - nələrə diqqət etməli...

vermək gərəkdir. Kustar üsulla hazırlanan cihazlardan istifadə sonda bir çox faciələrə gətirib çıxarır. Bir otaqdan digərinə rezin borularla qaz çəkib cihazlar istifadə etmək qətiyyəni olmur.

Ekspertin sözlərinə görə, hamam otağına su qızdırıcısı quraşdırılması üçün onun həcmi ən azı 6-7 kvadratmetr olmalıdır:

“Hündürlük isə ən azı 2 metrədən yuxarı olmalıdır. Əgər hamam otağında “pitiminutka” quraşdırılıbsa, yerdən ən azı bir metr hündürlükdə olmalıdır. Əgər bu hündürlük olarsa, onda onun tüstü bacası normal çölə çıxa biləcək. Tüstü bacası saz və dəmirdən olmalıdır. Bacanın dəşik və çat olması qətiyyəni yolverilməzdir. Hamamda mütləq nəfəslik, ventilyasiya işlək vəziyyətdə olmalıdır. Bəzən vətəndaşlar hamamdakı nəfəsliyi soyuq olmasın deyərək bağlayırlar. Xüsusən də buna heyət evlərində rast gəlinir.

Digər nüans qaz cihazı olan hamamların qapısında dəliklərin olmasıdır. Bu da təhlükə riskini xeyli azaltmış olur. Əgər hamam otağının içinə hava keçmirsə, deməli yanma prosesi pozulacaq. Hamam otağı-

na da detektor qoyulması mümkündür. Qiyməti 10-30 manat arasında dəyişən bu detektorlar dəm qazı yaranan yerdə xəbər verir. Dəm qazının iyi, dadı və rəngi olmadığı üçün onu başqa cür müəyyən etmək olmur. Qaz sobalarının bacası yerləşdiyi hissədən 60 santimetr üfqi formada çölə çıxmalıdır. Ona da diqqət etmək lazımdır ki, külək tutan istiqamətdə olmasın. Külək tutan istiqamətdə olarsa, tüstü bəzən geri qayıdır və bu da təhlükəli vəziyyət yaradır”.

Ekspert Nüsrət Qasımov deyir ki, partlayış və zəhərlənmə hallarının böyük əksəriyyəti hamamlarda baş verir ki, bunun da səbəbi var:

“Bunun səbəbi budur - tüstü bacaları təmizlənmir! Tüstü bacaları evin damından yarım metr hündürlükdə olmalıdır. Həmçinin başında xüsusi qoruyucusu olmalıdır ki, gəmiricilər içinə girməsin, quşlar yuva qurmasın. Buna heç kim məhəl qoymur. Ümumiyyətlə, əhaliyə başa salan yoxdur ki, tüstü bacaları necə təmizlənməlidir. Bu barədə əhali maarifləndirilməlidir. Sovet dövründə xüsusi qurum var idi ki, 4 aydan bir su qızdırıcılarını,

olan ustaların da lisenziyası olmalıdır”.

Təhlükəsiz cəhətdən içərisində havalandırma sistemi olmayan cihazların açıq havada quraşdırılması tövsiyyə olunur. Daxilində vintilyatoru olmayan su qızdırıcılarının qaz buraxma ehtimalı var. Bu qızdırıcıların aynabənd və açıq havada quraşdırılması məqsədə uyğundur. Hamamda qu-

raşdırıldıqda isə düzgün havalandırma olmadıqda düzgün alışma getmir və sönmür. Su qızdırıcılarının təlimat kitabçalarında onların harada quraşdırılması tövsiyyə olunur. Su qızdırıcıları mətbəx və qeyri-yaşay sahələrində quraşdırılmalıdır. Onların vannə otaqlarına yerləşdirilməsi doğru deyil.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

DİN-dən əhaliyə xəbərdarlıq: “Bu zənglər dələduzluqdur”

“Bank hesabınıza müdaxilə” zəngləri dələduzluqdur. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) vətəndaşlara müraciətində deyilir. Müraciətdə bildirilib ki, bank kartı istifadəçilərinə şübhəli zənglər edən, mesajlar yazan şəxslər bankların adından hərəkət edirlər: “Xarici nömrə ilə əvvəlcədən hazırlanan ssenarilərə əsasən cinayətkarlar vaxtın olmaması üçün tələsik kritik suallar verib təşviş, həyəcan yaradırlar: “Hesabda itki riski yaranıb, kartınıza müdaxilə var”.

Əsasən özünü bank əməkdaşı kimi təqdim edilmə hallarında bank kart sahibi heç bir halda şəxsi məlumatları naməlum şəxsə verməməlidir. Bank kart sahibi bil-məlidir ki, bank kartının üzərində olan 16 rəqəmi, CVV nömrəsini, bankınızın sizə göndərdiyi OTP və ya 3D təhlükəsizlik kodu istənilsə dələduzluqdur. Onlar cinayətkar niyyətlərini xaricdən həyata keçirməklə oğurlanan pulu saxta ofşor hesablara köçürüb izi itirəcəklər.

Bir daha çağırış, bir daha diqqətə çatdırırıq ki, bu və ya digər hallarla bağlı vətəndaşlar özünü bank əməkdaşı kimi təqdim edərək zəng edən, sosial media üzərindən mesajlar göndərən naməlum şəxslərlə danışmaq aparmamalıdır, bank kartı məlumatlarını verməməlidir.

Əgər həmin zəngi, mesajı yoxlamaq istəyirsinizsə, ona cavab olaraq deyil, kartdakı nömrədən istifadə edərək banka zəng edin. Unutmayın ki, sizin kart məlumatlarınız kartınızın mənsub olduğu bankda var və bank işçisi heç bir halda bu məlumatları soruşmur”.

□ **Musavat.com**

Azərbaycanda bu qəzetin çapı dayandırıldı

“Mədəniyyət” qəzetinin çapı dayandırılıb. Bu barədə Mədəniyyət Nazirliyindən məlumat verilib. Bildirilib ki, mətbu orqan bundan sonra fəaliyyətini elektron formatda davam etdirəcək. Qeyd edək ki, “Mədəniyyət” qəzetinin ilk sayı 1991-ci ilin yanvarın 2-də nəşr olunub. Qəzetin təsisçisi Mədəniyyət Nazirliyidir. Nazirliyin mətbu orqanı kimi nəşrin başlıca vəzifəsi Azərbaycanda mədəniyyət sahəsində həyata keçirilən dövlət siyasətini işıqlandırmaq, bu sahədə görülməli işləri ictimaiyyətə çatdırmaqdır.

Dünya fond və xammal bazarları ABŞ prezidenti Donald Trampın idxala rüsum qərarının təsiri ilə böyük eniş yamağına başlayıb. Aprelin 4-də ABŞ başda olmaqla, dünyanın əsas fond birjalarında indekslər 4-8 faiz arasında düşüb. Analitiklərə görə, Vaşinqtonun irimiqyaslı tarif məhdudiyyətlərinin tətbiqi global ticarətə, global ÜDM artımına və neftə olan tələbatə mənfi təsir göstərəcək. Həkim belə tədbirlərin dünya ticarətində vəziyyətin yaxşılaşmasına və iqtisadi artıma töhfə verəcəyini gözləmir. “J.P.Morgan” investisiya bankının hesablamalarına görə, bütün ölkələrdən ABŞ-a idxala tariflərin ilkin olaraq vəd edilən 10 faiz artırılması global ÜDM-in artım tempinin 0,4 faiz azalmasına səbəb ola bilər.

Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) icraçı direktoru Kristalina Georgieva xəbərdarlıq edib ki, ABŞ-ın açıqladığı tarif tədbirləri ləng böyümə dövründə global iqtisadi perspektiv üçün əhəmiyyətli risk yaradır. Georgieva qeyd edib ki, BVF hələ də yeni rüsumların tətbiqinin makroiqtisadi nəticələrini qiymətləndirir. Bu qiymətləndirmələrin nəticələri bu ayın sonunda dərc olunacaq Dünya İqtisadi Görünüşündə təqdim ediləcək: “Global iqtisadiyyata daha çox zərər verə biləcək addımlardan qaçmaq vacibdir. Biz ABŞ və onun ticarət tərəfdaşlarını ticarət gərginliyini və qeyri-müəyyənliyi azaltmaq üçün konstruktiv işləməyə çağırıq”.

Trampın qərarına cavab olaraq Çin hakimiyyəti ABŞ-dan bütün idxala 34 faiz rüsum, ABŞ-ın böyük şirkətlərinin fəaliyyətinə yönəlik məhdudiyyətlər tətbiq edib, həmçinin ABŞ-ın Çindən idxalından kəskin asılıqda olduğu nadir elementlərin ixracını məhdudlaşdırıb.

Avropa İttifaqı da ABŞ-a qarşı cavab tədbirlərinin hazırlığını sürətləndirib. Qərarların aprelin ortasına qədər qəbul ediləcəyi, maydan isə tətbiq olunacağı gözlənilir.

Ağ Ev administrasiyasının addımları fonunda Azərbaycan üçün çox mühüm əhəmiyyətə malik neft qiymətlərində 2021-ci ildən bəri görünməyən eniş müşahidə olunmaqdadır. Aprelin 3-də Brent markalı neftin qiyməti 4,81 dollar (6,4 faiz) ucuzlaşaraq 70,14 dollara, WTI markalı neftin qiyməti 4,76 dollar (6,6 faiz) itirərək bir barrel üçün 66,95 dollara düşüb. Aprelin 4-də sürətli eniş davam edib. Londonun ICE Futures birjasında Brent markalı neftin

Neft bazarında çalxalanma - Azərbaycan kritik hazırlıq içində

Bu il üçün büdcə neftin 70 dollarlıq qiyməti ilə hesablanıb; Dünya bazarında qiymətin bu həddən aşağı düşməsi problemlər yarada bilər

iyun fyuçerslərinin qiyməti daha 8 faizə yaxın itirməklə 65 dollardan aşağı, WTI markalı neftin may fyuçersləri isə 8,30 faizə yaxın itirməklə 62 dollardan aşağı düşüb. Bu, 2021-ci ildən bəri ilk dəfədir ki, neft qiymətləri belə kəskin eniş yaşayır. Ekspertlərə görə, ABŞ-ın ticarət tədbirləri və digər ölkələrin əks tədbirləri global neft tələbinin əvvəllər gözləniləndən daha aşağı olacağını göstərir.

Neft bazarında bədbinliyi dərinləşdirən digər mühüm amil OPEK+ ölkələrinin hasilatı daha sürətlə artırmaq qərarıdır. Aprelin 3-də OPEK+ üzvü olan səkkiz ölkə gündəlik 2,2 milyon barrel həcmində neft hasilatına dair əvvəllər qəbul edilmiş məhdudiyyətlərin aradan qaldırılmasını sürətləndirmək və may ayından hasılatı gündə 411 min barrel artırmaq qərarına gəlib. Yeni plana görə, may ayında Rusiyanın kvotası sutkada 9,083 milyon barrel, Səudiyyə Ərəbistanınıninki isə 9,2 milyon barrel olacaq.

Prosesləri dəyərləndirən “Goldman Sachs Group Inc.” şirkətinin analitikləri cari və gələcək illər üçün neft qiymətləri ilə bağlı proqnozlarını aşağı salaraq, ticarət müharibələrinin kəskinləşməsi, eləcə də

OPEK+ ölkələrinin tədarükünün artması səbəbindən global tələbatın zəifləyəcəyini gözlədiklərini qeyd ediblər. Onlar cari il üçün Brent neftinin orta qiyməti ilə bağlı proqnozlarını 5,5 faiz azaldaraq 69 dollara, WTI neftinin qiyməti üzrə proqnozu isə 4,3 faiz azaldaraq 66 dollara endiriblər.

Bundan əlavə, analitiklər 2026-cı ildə Brent neftinin orta qiyməti ilə bağlı proqnozu 9 faiz azaldaraq 62 dollar, WTI üçün isə 6,3 faiz azaldaraq 59 dollar müəyyənləşdiriblər. Eyni zamanda, analitiklər qeyd edirlər ki, neftin qiymətləri ilə bağlı proqnozlar, xüsusən 2026-cı il üçün, əsasən, artan tənəzzül riski səbəbindən daha da aşağı salına bilər.

Goldman indi global neft tələbinin bu il sutkada 900 000 barrel artacağını proqnozlaşdırır. 2026-cı il üçün tələb artımı proqnozu 700 min barrel təşkil edir.

Neft bazarındakı indiki durumun uzunmüddətli dövrdə davam etməsi iqtisadiyyatı bu məhsulun ixrac gəlirlərindən ciddi şəkildə asılı olan bütün ölkələr, o cümlədən də Azərbaycan üçün çox böyük problemlər yarada bilər.

Nəzərə alsaq ki, neft qiymətlərinin 70 dollardan

yuxarı olduğu yanvar-fevral aylarında Azərbaycan da iqtisadi artım sıfırına yaxın olub, onda qiymətlərin kəskin enişinin tənəzzülü qaçılmaz edəcəyini rahatlıqla söyləmək olar. Belə ki, Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən 2025-ci ilin yanvar-fevral aylarında Azərbaycanın sənaye istehsalında 1,9 faizlik illik azalma qeydə alınıb. Qeyd olunan dövrdə sənaye müəssisələri və bu sahədə fəaliyyət göstərən fərdi sahibkarlar tərəfindən 10,7 milyard manatlıq sənaye məhsulu istehsal edilib. Neft-qaz sektorunda məhsul istehsalı 3,2 faiz azalıb, qeyri neft-qaz sektorunda isə 6,7 faiz artıb.

Neft-qaz sektorundakı azalma ölkədə iqtisadi artımın 0-a yaxınlaşmasına səbəb olub. Belə ki, iki ayda 19 milyard 72,2 milyon manatlıq və ya əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 0,2 faiz çox ümumi daxili məhsul istehsal edilib. Bu zaman iqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 2,7 faiz azalıb, qeyri neft-qaz sektorunda isə 1,7 faiz artıb. O cümlədən mədənçixarma sektorunda əmtəəlik neft hasilatı 6,2 faiz azalıb, əmtəəlik qaz hasilatı isə 0,1 faiz artıb.

Ölkənin neft hasilatında təbii azalma davam edir. Belə ki, Energetika Nazirliyinin operativ məlumatlarına əsasən, bu ilin yanvar-fevral aylarında respublikada 4,5 milyon ton neft (kondensatla birlikdə) hasil edilib. Hasilatın 2,6 milyon tonu “Azəri-Çıraq-Günəşli”nin, 0,6 milyon tonu (kondensat) “Şahdəniz”in, 0,1 milyon tonu (kondensat) “Abşeron” yatağının payına düşüb. SOCAR üzrə neft (kondensatla birlikdə) hasilatı 1,2 milyon ton təşkil edib.

2024-cü ilin eyni dövründə Azərbaycanda 4,8 milyon ton neft və kondensat (azalma 5,9 faiz) hasil olunmuşdu. Bu isə 2025-ci ildə neft hasilatının 6,25 faiz və ya 300 min ton azaldığını göstərir. Ötən ilin iki ayında “Azəri-Çıraq-Günəşli” yataqlar blokundan 2,7 milyon ton neft (azalma 12,9 faiz) hasil edilib ki, bu da ümumi hasilatın 56,3 faizini təşkil edib. İki ayda “Şahdəniz” yatağından 0,7 milyon ton kondensat (2023-cü ilin yanvar-fevral ayları səviyyəsində), SOCAR tərəfindən 1,3 milyon ton kondensatla neft hasil edib. Beləliklə, “Azəri-Çıraq-Günəşli”-də hasilat 100 min ton, “Şahdəniz”də 100 min ton, SOCAR üzrə 100 min ton azalıb.

Bu ilin iki ayı ərzində 3,7 milyon ton neft (kondensatla birlikdə) ixraca nəql olunub. Bunun 3,2 milyon tonu konsorsiumların, 0,4 milyon tonu SOCAR-ın, 0,1 milyon tonu isə “Abşeron” yatağının payına düşüb. Ötən ilin eyni dövründə Azərbaycandan neft və kondensat ixracı 3,9 milyon ton (2023-cü ilin yanvar-fevral səviyyəsi ilə müqayisədə 4,9 faiz azalma) təşkil edib. Bunun 3,4 milyon tonu konsorsiumun, 0,5 milyon tonu isə SO-

CAR-ın payına düşüb. Bu isə o deməkdir ki, ixracdakı azalma AÇG üzrə 200 min ton, SOCAR üzrə 100 min ton təşkil edib.

Neft hasilatı və ixrac həcmələrinin azalması, qiymətlərin düşməsi Azərbaycanın əldə etdiyi gəlirlərin də kəskin azalmasını şərtləndirir. Dövlət Neft Fondunun məlumatına əsasən AÇG yatağından 2024-cü il ərzində 6 milyard 158,5 milyon ABŞ dolları məbləğində gəlir əldə olunub ki, bu da bir il əvvəlki dövrə olan 6 milyard 899,2 milyon dollar ilə müqayisədə 740,7 milyon dollar, yəni təxminən 10,7 faiz azalma deməkdir.

Neft gəlirlərinin daıxı olduğu ikinci mənbədə - dövlət büdcəsində də azalma olub. Belə ki, Maliyyə Nazirliyinin açıqladığı məlumata görə, 2024-cü ildə büdcəyə neft-qaz sektorundan 4 milyard 780,5 milyon manat vergi gəlirləri daxil olub. Bu isə o deməkdir ki, ötən il dövlət büdcəsinə neft-qaz sektorundan vergi daxilolmalarında illik ifadədə 1 milyard 638,3 milyon manat və ya 25,5 faiz azalma qeydə alınıb. Xatırladaq ki, 2023-cü ildə neft-qaz sektorundan daxil olan vergi gəlirlərinin həcmi 6 milyard 418,8 milyon manat təşkil etmişdi.

Bu il üçün Azərbaycan büdcəsi neftin 70 dollarlıq qiyməti ilə hesablanıb. Dünya bazarında qiymətin bu həddən aşağı düşməsi və bunun 6 aydan çox davam etməsi, büdcə gəlirlərinin təmin olunmasında problemlər yarada bilər. Büdcə gəlirlərinin təmin olunmaması isə ilk növbədə işğaldan azad olunan ərazilərdə bərpa-quruculuq işlərinin icrasına mənfi təsir göstərəcək.

□ **Dünya SAKİT,**
“Yeni Məsəvat”

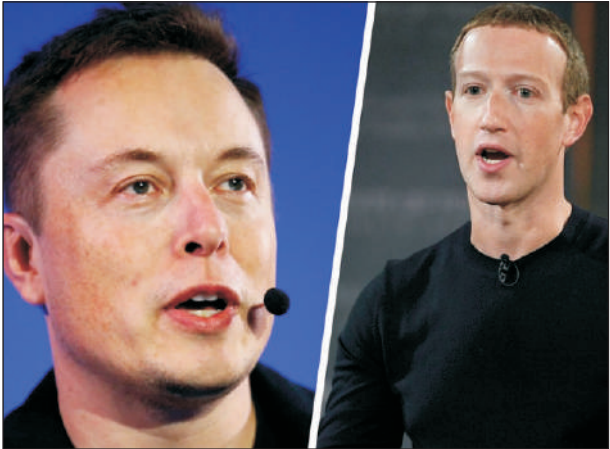
İran geri çəkildi: Ordu Yəməndən çıxır

İran ABŞ-la toqquşmamaq üçün hərbi qüvvələrini Yəməndən çıxarır və husilərə əməliyyat dəstəyini praktiki olaraq dayandırır.

Bu barədə Britaniyanın "Telegraf" nəşri İranın yüksək rütbəli məmuruna istinadla yazıb. Məlumatla görə, Tehran ABŞ-ın husilərə hücumları zamanı İran qüvvələrinin zərər görməməsi və Vaşinqtonla birbaşa qarşıdurma yaranmaması üçün bu addımı atıb: "İslam Respublikası regional proksi qruplara dəstək strategiyasını azaldıb və diqqətini ABŞ-ın birbaşa təhdidləri ilə mübarizəyə yönəldib.

Tehrani əsas narahat edən məsələ Tramp və onunla necə davranmaqdır. Bu mövzu başqa məsələlərə kölgə salıb və əvvəllər dəstəklənən regional qruplar artıq müzakirə olunmur.

İran husilərin artıq fəaliyyətlərini davam etdirə bilməyəcəyinə və son aylarını və hətta günlərini yaşadıklarına inanır, ona görə də Həsən Nəsrullah və Bəşər Əsədlə bağlı zəncirin bir hissəsi olan husilərə dəstək vermək artıq məntiqli deyil".

Zukerberq, Bezos və Mask milyardlar itirdi

ABŞ prezidenti Donald Tramp tərəfindən adi tariflərin tətbiqi pandemiyanın başlanmasından bəri dünyanın ən zəngin insanların sərvətində böyük azalmaya səbəb olub. Musavat.com xarici mediaya istinadla xəbər verir ki, 24 saat ərzində Bloomberg Billionaires Index (BBI) üzrə 500 milyarder ümumilikdə 208 milyard dollar itirib - bu, reytingin bütün tarixində dördüncü ən böyük azalmadır. "Meta"-nın yaradıcısı Mark Zukerberq ən böyük itkiyə məruz qalıb - şirkətin səhmləri 9% ucuzlaşdıqdan sonra sahibkarın kapitalı 17,9 milyard dollar azalıb. "Amazon"-un CEO-su Ceff Bezos da oxşar vəziyyətlə üzləşib: onun aktivlərinin dəyəri də səhmlərin 9% azalması səbəbindən 15,9 milyard azalıb. Fevral ayından etibarən "Amazon" səhmləri artıq 25%-dən çox ucuzlaşıb.

İlon Maskın sərvəti bir gündə 11 milyard dollar, ilin əvvəlindən isə 110 milyard dollar azalıb. Tariflər fonunda Tesla səhmləri 5,5% dəyər itirib. Digər qurbanlar arasında "Karvana"-nın baş direktoru Ernest Qarsiya (1,4 milyard dollar), "Shopify" baş direktoru Tobi Lütke (1,5 milyard dollar) və şirkətləri AB-nin yeni tarifləri ilə üzləşmiş fransız milyarder Bernard Arno (6 milyard dollar) da var. Çinin "Hualı" sənaye qrupunun təsisçisi Çjan Kon-yuan 1,2 milyard dollar (kapitalın 13%-i) itirib. Çində fabrikləri olan ayaqqabı istehsalçıları - "Nike", "Adidas" və "Lululemon" şirkətlərinin səhmləri 10%-dən çox ucuzlaşdığı üçün daha çox zərər çəkiblər.

Xatırladaq ki, ABŞ prezidenti Donald Tramp 185 ölkədən malların idxalına yeni rüsumların tətbiqi haqqında fərman imzalayıb.

□ Musavat.com

"İran Sovet İttifaqı kimi süqut edəcək". Bu barədə Tehran Universitetinin təqaüddə olan siyasi elmlər üzrə professoru Əhməd Nəqibzadə "Euronews" saytına müsahibəsində deyib. Onun fikrincə, Qərbi xüsusilə ABŞ və İsrail böyük və klassik bir müharibəyə girmək əvəzinə mərhələli, ağıllı və hədəfli bir strategiya izləyir. O, yaxın gələcəkdə İran rejiminin tam çıxılmaz vəziyyətə düşəcəyini proqnozlaşdırıb.

Britaniyanın "Daily Express" qəzeti isə prezident Donald Trampın administrasiyasına yaxın mənbəyə istinadla yazıb ki, İran ABŞ-ın tələblərini yerinə yetirərək nüvə silahı yaratmaq planlarından əl çəkməyə, sentyabr ayına qədər mövcudluğunu dayandıracaq. İsrail hökumətindəki mənbə isə nəşrə təsdiqləyib ki, Tehran nüvə sazişi üzrə danışıqları bərpa etməsə, İsrail və ABŞ onun nüvə obyektlərinə zərbələr endirəcək. "Dəqiq olan odur ki, İran öz mövqeyini kəskin şəkildə dəyişməkdən imtina edərsə, zərbə endiriləcək. Yeganə sual belə bir zərbənin nə vaxt baş verəcəyidir", - mənbə The Daily Express-ə bildirib.

Öz növbəsində Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin açıqladığı bəyanatda İrana qarşı hərbi gücdən istifadənin yol verilməzliyi və ölkənin nüvə enerjisi infrastrukturunu bombalamaq üçün kənardan təhdidlərin qəbul edilməzliyi vurğulanır. "İranın nüvə enerjisi infrastrukturunun bombalanması bütün Yaxın Şərq regionu və bütün dünya üçün gənciyyətləşmə və geriye dönməz təhlükədir və humanitar nəticələrə gətirib çıxaracaq", - açıqlamada bildirilir.

Belədirmi?

Kimya elmləri doktoru, Radiasiya Problemləri İnstitutunun yaradıcısı, uzun illər "Milli Nüvə Tədqiqatları Mərkəzi"-nin sədri olmuş akademik Adil Qəribov "Yeni Müsavat"-a deyib ki, İranın mümkün nüvə obyektləri, uranın zənginləşdirilməsi mərkəzləri, sentrifugalı bu ölkənin ərazisindəki 5-6 yerdə qurulub: "Orada artıq 25-30 faizə qədər zənginləşməyə nail olublar. Amerikada birinci növbədə həmin obyektləri vuracaq. ABŞ-ın dinc atomu vurmağa ixtiyarı yoxdur. Çünki BMT-nin xüsusi qərarı var və MAQATE bu məsələyə cavabdehdir. Ona görə də mən inanmıram ki, ABŞ, İsrail İrandakı atom elektrik stansiyasını vursun. Allah eləməsin, elə bir şey olsa, mütləq bu bölgə üçün elə bil Çernobil hadisəsi olacaq. Belə bir zərbənin fəlakətli nəticələri Azərbaycana çox çatmasa da, o regionda yaşayan bizim bacı-qardaşlarımız var, orada xalq var. Belə bir zərbə halında böyük təhlükəli vəziyyət yaranacaq. Məncə, ABŞ heç zaman buna getməz".

Akademik hesab edir ki, ABŞ İranın hərbi-nüvə obyektlərinə zərbələr endirəcək və bu zərbələr isə fəlakətli nəticələrə səbəb olmayacaq: "İra-

İran üçün 2 pis ssenari - "SSRİ kimi süqut edəcək" və...

Nüvə mütəxəssisi: "İranın vurulması o halda fəlakətli vəziyyət yaradacaq ki..."

nın hərbi nüvə obyektlərinin vurulması halında lokal xarakterli çirkənləmələr ola bilər. Rusiya XİN Rusiyanın öz siyasi xəttindən dolayı narahatlığını ifadə edir. Ona görə də deyir ki, İranın nüvə obyektləri vurulsa, katastrofik vəziyyət yaranacaq. Əgər ABŞ və İsrail İranın dinc nüvə obyektlərinə dəyməsə, vəziyyət deyildiyi qədər fəlakətli olmayacaq. İranın uran saflaşdırma obyektlərinin hamısı İsrailə də, Amerikaya da məlumdur".

Ekspertin sözlərinə görə, İranın hərbi nüvə obyektlərində böyük miqdarda nüvə materialı yoxdur: "Orada söhbət 1-2 ton belə nüvə materiallarından gedir. Nüvə başlıqları üçün Uran-235-in zənginləşmə dərəcəsi 90-95 faiz olmalıdır. Həm də nüvə materialı çox olmalıdır ki, o başlıqları düzəldə bilsinlər. İranda elə də çox nüvə materialı yoxdur və bizim Azərbaycanın və yaxın ətraf dövlətləri üçün heç bir narahatçılıq yoxdur. İstənilən halda bu arzuolunmaz hadisə olacaq. Az da olsa, hansısa əraziyə hava ilə radioaktiv çirklənmə gələ bilər, amma onun elə böyük təhlükəsi yoxdur".

Nüvə mütəxəssisinə görə, taktiki nüvə silahlarının təsiretmə radiusu təqribən 30-40 kilometr, ən maksimum 50 kilometrdir: "Strateji nüvə silahının təsir dairəsi 200 kilometrə çatır. Mən inanmıram ki, ABŞ və İsrail İranın hərbi nüvə obyektlərini nüvə silahı ilə vursunlar. Ora adi silahlarla vurulacaq, onun da təsir sahəsi maksimum 3-4 kilometrdir. MEGATE ekspertlərinin hesablamalarına görə, İran haradasa 200 kiloya yaxın 25 faiz zənginləşmiş Uran-235 əldə edib. İrandakı sentrafuqalar da daimi işləyir və onun köməyi ilə

Uran-235-in alınması daim artmaqdadır. Bilirsiniz, İrana o sentrafuqaları elə Amerika satıb, Yaponiya verib. Bu sahədə inkişaf yüksək sürətlə gedir və güclü texnologiya sahəsində İran nüvə silahı düzəldə bilər. Bu gün İranda maksimum yarım ton Uran-235 ola bilər, bunun da ətraf dövlətlər və bizim üçün də heç bir qorxusu yoxdur. Amma belə bir hadisə olsa, qardaş İran xalqı, İran dövləti üçün də arzuolunmaz bir şeydir, orada milyonlarla azərbaycanlarımız yaşayır".

Akademik deyib ki, Çernobilda patlayan ikinci blokda təqribən 30 tona yaxın 5 faizli zənginləşmiş uran olub: "Orada nüvə patlayışı olmayıb, hidrogen patlayışı olub, yüksək temperatur yaranıb və onun radioaktiv təsiri 100-200 kilometr məsafəyə qədər gedib, hətta Skandinaviya adasına qədər, Xəzər dənizinin sahilinə qədər də gəlib çıxıb. İrandakı nüvə obyektlər vurularsa, nəticələr Çernobilla müqayisə olunmaz dərəcədə kiçik olacaq. Maksimum halda 10 kilometr məsafəni çirklənə bilər".

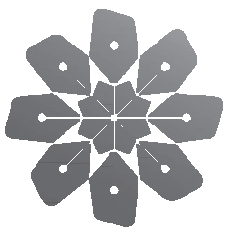
Ekspert Tehranın illərdir nüvə silahı əldə edə bilməməsinin səbəbini də açıqlayıb: "Nüvə silahı üçün materialları zənginləşdirməsindən ötrü böyük, müasir texnologiya olmalıdır. Bu texnologiya təkə sentrafuqadan ibarət deyil. Bu gün Uran-235-in zənginləşdirməsinin müxtəlif metodları var. İrana nüvə materialları zənginləşdirməsi üçün böyük, müasir texnologiyalar verilmir. Yoxsa İran çoxdan nüvə dövləti idi. ABŞ İrana uranın zənginləşdirilməsi üçün avadanlığın verilməsini yaşılayıb. İrana sanksiyalar qoyub. Ona görə də İran köhnə texnologiya ilə uranı zən-

ginləşdirir.

Nüvə silahı üçün 99.5 faizli təmiz Uran-235 olmalıdır. Bu da çox uzun texnoloji prosesdir. Bu gün İranda nüvə materialları yoxdur. İranda tədqiqat nüvə reaktoru var. İndi onlar Plutonium üzərində işləyirlər. Çünki tədqiqat nüvə reaktorida Uran-238-i şüalandırırlar. Bu zaman Plutonium-239 alınır. Plutonium-239 da çox yüksək parçalanma əmsalına malikdir. Ona görə də ola bilsin ki, yaxın vaxtlarda İran Uran-235-dən yox, Plutoniumdan silah almaq imkanına nail olacaq. İranda 20-25 meqavattlıq tədqiqat nüvə reaktoru var və tədqiqat nüvə reaktorida onlar o tsikli apara bilərlər".

Sonda mütəxəssis qeyd edib ki, ABŞ və İsrail İranın Uran-235-i zənginləşdirməsinin qarşısını almağa tələsir: "Çalışırlar ki, Uran-235-dən silah istehsalının qarşısını alsınlar. Kim deyirdi ki, Koreya atom bombası düzəldə bilər? Onda bu imkan var? Şimali Koreyaya Rusiya bütün texnologiyaları verdi, Cənubi Koreyaya da ABŞ dəstək verdi, onlar da nüvə silahı düzəldə bildilər. Ola bilsin ki, İran da özünə bu cür öz strategiya dostunu tapıb. Mümkündür ki, bu, Rusiya olsun. Bundan başqa Çin də ola bilər. Çünki İran Çinə külli miqdarda qaz-neft verir. Mümkündür ki, İran belə dostlarının hesabına nüvə silahı əldə etmək üçün hansısa texnologiyaları mənimseyib ki, son zamanlar çox yuxarıdan danışırırlar. Amma bu yuxarıdan danışmağın da bir zərəri olacaq ki, İsrail gözünü yumub ABŞ silahını İranın ərazisinə atacaq. Bundan əziyyət çəkən isə siya-sətçilər deyil, əsasən İran xalqı olacaq".

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV,
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medlanın İnkişafı
Agentliyi**

Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi

Aprelin 4-də Özbəkistanın Səmərqənd şəhərində Avropa İttifaqı-Mərkəzi Asiya sammiti keçirilib. Sammitdə Avropa İttifaqı rəhbərliyi, Mərkəzi Asiya dövlətlərinin - Qazaxıstan, Özbəkistan, Türkmənistan, Tacikistan və Qırğızistanın prezidentləri, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB) və digər maliyyə qurumlarının rəsmiləri iştirak edib.

Bu, Mərkəzi Asiya dövlət rəhbərləri və Aİ arasında tam tərkibdə keçirilən ilk böyük tədbirdir. Analitiklər sammitin Aİ ilə Mərkəzi Asiya arasında əməkdaşlığın yeni mərhələsinin əsasını qoyacağını gözləyirlər. Hələ tədbirdən öncə Avropa Komissiyasının (AK) rəhbəri Ursula fon der Lyayen bildirdi ki, Özbəkistanda keçiriləcək sammiti Aİ-nin xarici tərəfdaşlarla ticarət əlaqələrinin şaxələndirilməsi strategiyasının bir hissəsi və ABŞ-ın tariflərinə Avropanın reaksiyasının elementlərindən biri kimi qiymətləndirir: "Bizim ABŞ tariflərinə cavab vermək üçün strategiyamızın bir hissəsi ticarətin diversifikasiyası olacaqdır. Ticarət biznesin olduğu yerdə gedir. Avropanın artıq 76 ölkə ilə ticarət müqavilələri var və Aİ bu şəbəkəni genişləndirir".

Sammitdə Ursula fon der Lyayen Avropa İttifaqının Mərkəzi Asiya ölkələrinə 12 milyard avro sərmayə qoyacağını açıqlayıb. Onun sözlərinə görə, vəsait Global Gateway proqramı çərçivəsində ayrılacaq. Fon der Lyayen bildirib ki, investisiyalar regionda yeni layihələr axınına səbəb olacaqdır: "Bu gün biz strateji tərəfdaşlığa

başlayırıq. Bu tərəfdaşlıq göstərir ki, siz Avropa İttifaqına arxalana bilərsiniz. Məhz irəliləyişi sürətləndirmək üçün bu gün mən qürurla 12 milyard avro dəyərində Qlobal Keçid İnvestisiya Paketini elan edirəm. Bu, Avropa İttifaqı və üzv dövlətlərdən investisiyaları bir araya gətirəcək. Biz buna Avropa komandası yanaşması deyirik və bu, Mərkəzi Asiyaya yeni layihələr xətti başladacaqdır".

AK Prezidenti vurğulayıb ki, hazırkı sammit münasibətlərdə yeni bir fəsil açıq: "Bu gün biz strateji tərəfdaşlıq başlayırıq. Bu tərəfdaşlıq göstərir ki, siz Aİ-yə güvənə bilərsiniz. Birlikdə işləyərək biz hər iki regionumuza fayda verən daha sıx əlaqələr qura bilərik. Bu il keçiriləcək daha iki forum irəliləyişi qiymətləndirmək üçün fürsət olacaqdır və əməkdaşlığın yeni sahələri araşdırılacaqdır".

Elan edilən məbləğin 3 milyard avrosu nəqliyyat sahəsində layihələrə, 2,5 milyard avrosu kritik minerallara, 6,4 milyard avro iqlim və enerji təşəbbüslərinə, 100 milyon avro isə rəqəmsal əlaqəyə ayrılacaqdır.

Sammitdə açıqlanan məlu-

İqtisadiyyat

Mərkəzi Asiyanın Azərbaycanla

layihələri Qərbin diqqət mərkəzində

Avropa İttifaqının ayırdığı vəsaitlər ölkəmizə nə qazandıracaq?

mata əsasən AYİB yeddi milyard avroya qədər yaşıl enerji və kritik minerallar sahəsində layihələr portfeli hazırlayır.

Səmərqənddə müzakirə olunan mövzular arasında Mərkəzi Asiyadan və Xəzər dənizindən keçməklə Azərbaycan üzərindən Avropaya yükdaşımalarnın reallaşdırıldığı Transxəzər nəqliyyat dəhlizinin fəaliyyətinin genişləndirilməsi, eyni marşrutla Mərkəzi Asiyada istehsal olunanacaq yaşıl enerjinin Avropaya çatdırılması da var idi. Qazaxıstan prezidenti Kasım-Jomart Tokayev sammitdəki çıxışında bildirib

ki, Qazaxıstan, Özbəkistan və Azərbaycan Xəzər dənizi üzərindən yaşıl enerji ötürmə xəttinin tikintisi üzrə işlərə başlayırlar: "Qazaxıstan bərpa olunan enerji və təmiz yanacaq sahəsində layihələr həyata keçirir. Biz külək və günəş enerjisinin gücünü artırır, həmçinin çoxillik partnyorlarımız olan "Total", "Eni", "Svevind" və digər Avropa şirkətləri ilə birlikdə "yaşıl" hidrogen istehsalı üçün layihələr hazırlayırıq. Bundan əlavə, Qazaxıstan Özbəkistan və Azərbaycanla birlikdə Avropa bazarlarına əlavə çıxış imkanları ilə Xəzər dənizi üzərindən

yaşıl enerji ötürücü xəttinin tikintisi üzrə genişmiqyaslı layihə üzərində işə başlayır".

Özbəkistan prezidenti Şavkat Mirziyoyev isə diqqəti Transxəzər dəhlizinə yönəldərək, Azərbaycanın layihə çərçivəsində böyük işlər gördüyünü vurğulayıb.

Səmərqənddəki sammitlə eyni gündə Bakıda Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 11-ci və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 3-cü iclasları keçirilib. Tədbirdə çıxış edən energetika naziri Pərviz Şahba-

va, küçə heyvanlarına qarşı qeyri-insani davranışların getdikcə artdığını vurğulayıb.

"Bələdiyyənin təmizlik işçiləri hər gün Sumqayıtda küçə heyvanlarını zəhərləyir. Eyni hal Gəncə, Şəmkir və Qobu rayonlarında da müşahidə olunur. Hətta bəzən küçə heyvanları güllələnir. Bununla da kəifətlənməyərək, bələdiyyə işçiləri heyvanları torbalara yığıb diri-diri yandırır. Bəzi hallarda isə ölü heyvanların cəsədləri parklara atılır, məktəbə gedən uşaqların gözü qarşısında mənzərəni daha da dəhşətli edir.

Bütün bunlar açıq şəkildə sübut edir ki, yerli icra hakimiyyətlərinin və bələdiyyələrin rəhbərləri dövlət tərəfindən küçə heyvanları üçün ayrılan pulları mənimləyir", - deyərək heyvan hüquqları müdafiəçisi qeyd edib.

Ləman Süleymanova deputat Naqif Həməyevin küçə heyvanlarının insanlara hücum etməsi ilə bağlı açıqlamasına da münasibət bildirib:

"Hörmətli deputat bu problemi yalnız heyvanların aqressivliyi ilə izah edir. Amma əsas məsələlərdən birini unudur: Küçə heyvanları niyə insanlara hücum edir? Çünki onlar quduzluğa qarşı peyvənd olunmurlar! Bunun məsuliyyəti də məhz dövlətin bu sahəyə ayırdığı vəsaitləri düzgün istifadə etməyən qurumların üzərinə düşür.

Digər tərəfdən, bəzi nadinc

zov Azərbaycanın meqa təşəbbüslərin həyata keçirilməsinə başladığını elan edib: "Bu çərçivədə Azərbaycanın külək enerji stansiyalarından, o cümlədən Mərkəzi Asiyadan yaşıl enerji Avropaya çatdırılacaqdır".

Onun sözlərinə görə, ötən il təbii qaz Avropa İttifaqında elektrik enerji istehsalının 13 faizini təşkil edib: "Bəzi ölkələrdə bu, 35-40 faizə çatıb. Yaşıl Enerji Dəhlizlərinə gəldikdə isə, Xəzər dənizi-Qara dəniz-Avropa, Mərkəzi Asiya-Azərbaycan, Azərbaycan-Türkiyə və Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə-Bolqarıstan - bunlar strateji layihələrdir və məhz Avropa enerji təchizatının şaxələndirilməsinə xidmət edir. Dəhlizin texniki əsaslandırılması təlimatlarına gəldikdə, demək istəyirik ki, bununla bağlı birgə müəssisə yaradılıb. Bu, Mərkəzi Asiya ilə Azərbaycan Enerji Dəhlizi arasında olan birgə müəssisədir. Asiya İnkişaf Bankı, o cümlədən Asiya İnfrastruktur İnvestisiya Bankı layihəni maliyyələşdirməyə başlayıb. İki potensial ixrac marşrutları var. Bununla bağlı biz qeyd etmək istəyirik ki, burada Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə və Bolqarıstan arasında elektrik əməkdaşlığı ilə bağlı anlaşma memorandumu imzalanmalıdır".

Aİ-nin Mərkəzi Asiyanın regional və beynəlxalq layihələrinə qoşulması, maliyyələşdirmə yolu ilə onlarda iştirakı Azərbaycan üçün ciddi faydalar gətirə bilər. Həm Transxəzər nəqliyyat dəhlizi, həm də Mərkəzi Asiya-Azərbaycan-Avropa Yaşıl Enerji layihəsində açar ölkələrdən biri olaraq Azərbaycan üçün hər iki layihənin uğurlu icrası vacibdir. Bu uğurlu icra isə bilavasitə Aİ-nin mövqeyindən birbaşa asılıdır. Bu baxımdan, Brüsselin həmin layihələrin icrasına ayırdığı vəsaitlər hansı ölkədə xərclənməsindən asılı olmayaraq, Azərbaycana da fayda gətirəcək.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Dünya SAKİT

Sahibsiz itlər üçün təzə qanun nəyi dəyişəcək?

Deputatın təklifinə hüquq müdafiəçisi reaksiya verdi: "Bir neçə iradım var..."

Deputat Naqif Həməyev sahibsiz heyvanlar haqqında yeni qanun hazırlanmasını təklif edib. Parlamentdə çıxışı zamanı o bildirib ki, müvafiq qanunvericilikdəki boşluqlar aradan qaldırılmalıdır. Qeyd edib ki, son bir ildə təkcə Gəncədə 1200-dən çox it dişləmə hadisəsi üzrə təcili tibbi yardım xidmətinə müraciət edilib.

"Bu rəqəm, sahibsiz heyvanların şəhər və rayonlarımızda yaratdığı təhlükəni açıq-aşdın göstərir. Sahibsiz heyvanların peyvənd edilməməsi və onlara tibbi yardımın göstərilməməsi nəticəsində quduzluq və digər xəstəliklərin yayılması riski artmaqdadır", - deputat bildirib.

O, sahibsiz heyvanlar üçün müvafiqəti sığınacaqların yaradılması, onların təhlükəsiz şəkildə saxlanılması təkliflərini səsləndirib. Onun fikrincə, sahibsiz heyvanlara tibbi yardım göstərilməsi üçün mobil klinikaların təşkili, onların mütəmadi olaraq yoxlanılması və müalicəsi üçün faydalı ola bilər. Deputat əlavə edib ki, bu problemlərin həlli üçün kifayət qədər vəsait ayrılmalıdır.

Əslində bu problem dəfələrlə ictimaiyyətdədir. Lakin indi yeni qanun qəbul edilməsi tək-

lifi irəli sürülür. Buna ehtiyac varmı? Sahibsiz itlər barədə yeni qanun müsbətə doğru nələri dəyişə bilər?

Sosial işçilər və hüquqşünaslar qeyd edir ki, sahibsiz heyvanlar problemi yalnız hüquqi aspektdən deyil, həm də sosial baxımdan yanaşılmalıdır. Onların fikrincə, cəmiyyətdəki maarifləndirmə səviyyəsinin artırılması vacibdir. Çünki bir çox hallarda sahibsiz heyvanlara qarşı aqressiv davranışların səbəbi, insanların onlara qarşı olan məlumatsızlığı və səhv yanaşmalarıdır. Yeni uşaqların və

gənclərin düzgün tərbiyə edilməsi, onlara heyvanlara qarşı müsbət yanaşmaların öyrədilməsi problemi əhəmiyyətli dərəcədə azalda bilər.

Mövzu ilə bağlı tanınmış həkim-diyetoloq, eyni zamanda heyvan hüquqları müdafiəçisi olan Ləman Süleymanova "Yeni Müsavat"a açıqlama verib.

"Deputat Naqif Həməyevin sözlərinə qarşı bir heyvan hüquqları müdafiəçisi kimi bir neçə iradım var", - deyərək o bildirib.

"Biz heyvansevərlər daim vurğulayırdıq ki, dövlət küçə

heyvanlarının peyvənd olunması, quduzluğa qarşı mübarizə aparılması və qidalanması üçün vəsait ayırır. Lakin çox təəssüf ki, Naqif Həməyev çıxışında bu məsələyə toxunmayıb. Əsas sual isə budur: Nəyə görə yerli icra hakimiyyətləri və bələdiyyələr bu işlə məşğul olmur? Dövlət tərəfindən ayrılan pullar hara gedir?

Bələdiyyələrin və icra hakimiyyətlərinin bu vəsaitləri heyvanlara sərf etməsi əvəzinə, bəzi qruplar tərəfindən qanunsuz şəkildə mənimləndiyini iddia edən Ləman Süleymano-

uşaqlar küçə heyvanlarını daşısa basır, təhqir edir, işgəncə verir. Təbii ki, heyvanlar da instinktiv olaraq özlərini müdafiə etməyə çalışırlar. Əgər bir itin üstünə davamlı şəkildə daşılsa, ona işgəncə verilsə, o, əlbəttə ki, özünü qorumaq üçün hücum edəcək.

Məsələ isə heç də yalnız bununla bitmir. Əgər həqiqətən də dövlət tərəfindən ayrılan vəsaitlər məqsədinə uyğun istifadə olunsaydı, küçə heyvanları peyvənd olunsaydı və qısırlaşdırılmasaydı, problem tədricən öz həllini tapardı. Amma bunun əvəzinə, nə baş verir? Heyvanlar küçələrdən yığışdırılır, lakin lazımi qaydada yerləşdirilmir, baxımsız saxlanılır və nəticədə vəhşicəsinə öldürülür.

Beləliklə, hesab edirəm ki, küçə heyvanlarına pul ayrılmasa da, yəni də bu vəsaitlər onlara sərf edilməyəcək. Heyvanlar nə peyvənd olunacaq, nə qısırlaşdırılacaq, nə də onlar üçün təhlükəsiz mühit yaradılacaq. Bəli, küçələrdən yığışdırılacaq, amma ya zəhərlənərək, ya da digər qeyri-insani üsullarla öldürülərək.

Ona görə də dövlət bu sahədə nəzarəti artırımla, ayrılan vəsaitlərin şəffaf istifadəsinin təmin etməli və küçə heyvanlarına qarşı qeyri-insani davranışlara son qoymalıdır. Əks halda, həm insanların, həm də heyvanların təhlükəsizliyi daha da ciddi problemlərlə üzləşəcək."

✉ **Xalida GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Ölkədə aliment ödəmə qaydaları ilə bağlı mühüm dəyişikliklər edilib. Belə ki, əvvəllər aliment alan şəxslər məbləğin artırılması üçün hər il yenidən iddia qaldırmalı olurdu. Lakin yeni qaydalar bu çətin prosesi geridə qoyur və aliment məbləğinin sabit şəkildə ödənilməsinə nəzərdə tutur.

Bu barədə Vəkillər Kollegiyasının üzvü Xəlid Abdullayev açıqlama verib. Onun sözlərinə görə, Ali Məhkəmənin yeni qərarı aliment alan şəxslərin xeyrinədir və xüsusilə sabit gəliri olmayan aliment ödəyicilərinə şamil edilir. Bu isə o deməkdir ki, gəlir səviyyəsindən asılı olmayaraq, məhkəmə tərəfindən müəyyən edilən sabit məbləğ dəyişməz qalacaq.

Qeyd edək ki, qanunvericiliyə əsasən, 2025-ci ildə alimentin minimum məbləği 246 manatdan az olmamalıdır. Bu,

deyn məbləğin artırılması üçün əlavə iddia qaldırmalı olurdu. Lakin yeni qaydalara görə, bu məbləğ avtomatik olaraq sabitləşir və artım üçün ayrıca məhkəmə müraciətinə ehtiyac qalmır.

Bu dəyişiklik aliment alan şəxslər üçün müsbət yenilik hesab edilsə də, bəzi problemlərin yaranacağı istisna edilmir. Məsələn, inflyasiya və yaşayış xərclərinin artması fonunda, alimentin məbləğinin kifayət etmədiyi hallar ortaya çıxa bilər. Belə olan halda, ali-

Aliment ödəyənlərin diqqətinə: Yeni qayda gəlir!

Validəyn məbləğin artırılmasını tələb edirsə, bunu sübut edəcək faktları təqdim etməlidir - hüquqşünasdan izah

dövlət tərəfindən müəyyən edilmiş göstəricidir və övladın əsas yaşayış xərclərini qarşılamaq üçün nəzərdə tutulub. Əvvəlki illərdə aliment alan vali-

ment alan şəxs minimum 246 manat məbləğindən daha çox tələb edə bilərmidi? Yeni qaydalar problemləri həll edəcəkmi? Qanunvericilik alimentin

məbləğinin artırılması ilə bağlı bəzi hallarda istisnalar nəzərdə tutur. Əgər aliment alan valideyn övladının xərclərinin artdığını sübut edə bilirsə və ya

aliment ödəyən şəxsin maliyyə vəziyyəti yaxşılaşıbsa, məhkəməyə müraciət edərək məbləğin artırılmasını tələb edə bilər. Lakin sabit məbləğ müəyyən edildikdən sonra bu tələbin təmin edilməsi əvvəlki illərlə müqayisədə daha çətin ola bilər.

Digər tərəfdən, ekspertlər bildirir ki, aliment ödəyən şəxslərin gəlirinin dəyişməsi də mübahisələrə səbəb ola bilər. Məsələn, işsiz qalan bir valideyn əvvəl müəyyən edilmiş sabit məbləği ödəməkdə çətinlik çəkə bilər. Bəs belə olan halda nə baş verəcək? Hüquqşünaslar bildirir ki, alimentin azaldılması üçün iddia qaldırmaq mümkündür, lakin bunun üçün kifayət qədər hüquqi əsaslar olmalıdır. Yeni qaydalar fonunda, həm aliment ödəyən, həm də alan valideynlər öz hüquq və öhdəliklərini dəqiq bilməlidir. Əgər aliment alan

validəyn məbləğin artırılmasını tələb edirsə, bunu sübut edəcək faktları təqdim etməlidir. Aliment ödəyən valideyn isə ödəmə qabiliyyətini itiribsə, bunu təsdiq edən sənədlərlə məhkəməyə müraciət etməlidir.

Mövzu ilə bağlı Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a danışdı:

"Aliment ödəyiciləri bir neçə kateqoriyaya bölünür. Bəziləri sabit gəliri olmayan şəxslərdir ki, ya ümumiyyətlə işləmir, ya günəməz çalışır, ya da bir neçə ay işləyib digər aylarda işsiz qalırlar. Belə hallarda alimentin minimum məbləği 246 manatdan az olmamalıdır.

Digər kateqoriyaya aid olanlar isə müəyyən bir idarə və ya müəssisədə çalışan, sabit gəliri olan şəxslərdir. Onla-

rın aliment ödənişi əməkhaqqının müəyyən faizinə əsasən hesablanır. Son vaxtlar bu faiz hətta 50 faizə qədər artırıla bilər. Məsələn, bir və ya bir neçə uşağı olan şəxs boşandıqda və onun əməkhaqqısı 4 min manatdırsa, təxminən 50 faizi aliment kimi tutulub qarşı tərəfə ödənilə bilər.

Ali Məhkəmənin yeni qərarı isə məhz sabit gəliri olmayan şəxslərə şamil edilir. Bu da, mənim fikrimcə, düzgün addımdır. Yeni şəxsin işləyib-isləməməsindən və daimi gəlirinin olub-olmamasından asılı olmayaraq, övladının saxlanması üçün müəyyən məbləği ödəməsi vacibdir. Bunun üçün günəməz işləməklə və ya başqa formada qazanc əldə etməklə bu vəsaiti təmin etməlidir".

□ **Xəlid GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

"Tikinti bumu"nun hədəfi - Bütün ölkə Bakıya yığılacaq?

Paytaxtda mənzil tikintisinin məhdudlaşdırılması üçün xüsusi sərəncama ehtiyac varmı? - deputat və mütəxəssislərin rəyi

Bayram günlərində paytaxtda və Sumqayıtda tikinti şirkətlərinin yol verdiyi neqativ əməllər barədə qalxmış ictimai əjiotaj hələ də səngiməyib. Bu sahədə özbaşınalıq və ədalətsizliyin olduğu danılmazdır. Məsələnin başqa bir neqativ tərəfi də odur ki, hazırda tikinti şirkətlərinin əksəriyyəti vur-həşirlə məhz paytaxtda və onun yaxın ətrafında inşa işləri ilə məşğuldur.

Bu isə onsuz da əhalinin sıx yaşadığı Bakını bir az da yükləməklə yanaşı, paytaxtda mənzillərin qiymətinin fantastik həddə qədər şişməsinə rəvac verir. Halbuki digər bölgələrdə geniş tikinti-quruculuq işləri aparılırsa, bu həm o ərazilərin məskunlaşdırılması işlərinə töhfə verir, həm də ölkə əhalisinin respublikanın bir nöqtəsində toplanması probleminin qarşısını alır. Nəticədə ölkəmizdə bir neçə yox, daha çox sayda iri şəhərlər əmələ gəlir.

Bu baxımdan paytaxtda mənzil tikintisinin məhdudlaşdırılması üçün xüsusi qanuna, sərəncama ehtiyac varmı?

Deputat Vüqar Bayramov vurğuladı ki, inşaat şirkətlərinin tələbin yüksək olduğu ərazilərdə cəmləşməsi təbii bir prosesdir. "Yeni Müsavat"a mövzunu şərh edən deputat bildirdi ki, bu, paytaxtda mənzillərə tələbin yüksək olması ilə əlaqədardır: "Bu sahədə qaydaların daha da təkmilləşdirilməsi vacibdir. Xüsusilə nəzərə almaq lazımdır ki, tələb yüksəkdir. Buna görə də inşaat işləri günü-gündən genişlənir. Digər

tərəfdən isə inşaat yeni standartlarla həyata keçirilir. Tikinti şirkətləri ilə alınan ərazilərdə yaşayan yaxud məskunlaşmış sakinlərlə münasibətlərin tənzimlənməsi, sivil qaydada daha çevik prosedurların tətbiqinə ehtiyac var. Tikinti şirkətləri inşaatı daha tez zaman bitirməkdə maraqlı olsalar da, vətəndaşların mülkiyyət hüququnun qorunması vacibdir. Bu baxımdan yeni meyarların tətbiq edilməsinə ehtiyac var. Gözlənti ondan ibarətdir ki, növbəti dövrlərdə də tikinti şirkətləri daha çox Bakıda inşaat işləri həyata keçirməkdə maraqlı olacaqlar".

İqtisadçı Eyyub Kərimli isə hesab edir ki, hər hansı sahədə qanunsuzluq həmin sahədə məhdudiyyətlərin tətbiq olunmasına ehtiyac yaratmır. Onun fikrincə, məhdudiyyətlər sahənin çöküşünə səbəb ola bilər: "Qanunsuzluqlarla qanuni mübarizə yolları var. Dünyanın hər yerində qanunsuzluqlar baş verir və bununla ciddi mübarizə aparılır. Hesab edirəm ki, tikinti yaxud biznes sahəsinə məhdudiyyət qoyulması iqtisadi nöqtə-

yi-nəzərdən doğru deyil çünki bu, həmin sahədə fəaliyyətin azalmasına səbəb olur. Bu isə öz növbəsində həm sahibkarlıq fəaliyyətinə məhdudiyyət yaradır, həm də gələcək investorlar üçün neqativ siqnal ola bilər. Bu həmçinin iş yerlərinin məhdudlaşdırıla bilər. Fikrimcə, məhkəmə institutları daha da möhkəmlənməlidir, qanunsuzluqlarla ciddi mübarizə aparılmalıdır".

Hüquqşünas Fərid Əkbərov isə qeyd etdi ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasına əsasən, mülkiyyət toqunulmazdır və dövlət tərəfindən müdafiə olunur. Mülkiyyət dövlət mülkiyyəti, xüsusi mülkiyyət və bələdiyyə mülkiyyəti növündə ola bilər. Mülkiyyətin heç bir növünə üstünlük veril-

mir. Mülkiyyət hüququ, o cümlədən xüsusi mülkiyyət hüququ qanunla qorunur. Mülkiyyət hüququ mülkiyyətinin tərkibinə və ya başqaları ilə birlikdə əmlaka sahib olmaq, əmlakdan istifadə etmək və onun barəsində sərəncam etmək hüquqlarından ibarətdir. Heç kəs məhkəmənin qərarı olmadan mülkiyyətdən məhrum edilə bilməz. Əmlakın tam müsadirəsinə yol verilmir. Dövlət ehtiyacları üçün mülkiyyətin özgeninkləşdirilməsinə yalnız qabaqcıdan onun dəyərini ədalətli ödəmək şərti ilə yol verilir. Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 152.1-ci maddəsinə əsasən, mülkiyyət hüququ subyektin ona mənsub əmlaka öz istədiyi kimi sahib olmaq, ondan isti-

Bakıda bu köhnə tikililər söküləcək

Bakı şəhərinin bəzi ərazilərində köçürülmə-abadlıq işləri aparılacaq. Bakı şəhərinin yeni Baş Planı, Bakı şəhərində və ətraf ərazilərdə nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsinə dair 2025-2030-cu illər üçün Dövlət Programının icrası çərçivəsində ilk növbədə Yasamal rayonunda Sovetski, Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrının ətrafı (sağ istiqamətdə), Nizami küçəsi ilə Təzəpir məscidi arasındakı ərazilərdəki köhnə tikililər, istismar müddəti başa çatmış kommunikasiya və mühəndis qovşaqları, qəzalı vəziyyətdə olan su və kanalizasiya xətləri söküləcək, köçürüləcək sakinlərə müvafiq kompensasiyaların məbləğinin hesablanması və ödənilməsi təmin ediləcək.

Eyni zamanda Bakının Sabunçu, Nəsimi, Xətai, Nərimanov və digər rayonlarında istismar müddəti başa çatmış, qəzalı vəziyyətdəki binalar, evlər, qeyri-yaşayış obyektləri söküləcək.

Kirayə mənzillərin qiyməti qalxdı

Bakıda kirayə mənzil qiymətləri kifayət qədər artıb. Rieltorlar deyir ki, xüsusən mərkəzi hissələrdə bu artım daha çox müşahidə olunur. Paytaxtın Nəsimi, Nərimanov, Xətai, Yasamal rayonlarında 20 faiz artıb. Bu vəziyyət son bir ayda davam edir.

Musavat.com xəbər verir ki, əvvəl 400 manata olan evlər indi 500 manatdır. Tələbat daha çox yeni binalardır. Kirayə qiymətlərində mənzilin təmiri də əsas rol oynayır.

Əmlak məsələləri üzrə ekspert Rəhil Qasımlı bildirib ki, kirayə qiymətlərinin artması gözlənilən idi. Bu artımların davam edəcəyi gözlənilir. Yeni, kirayə qiymətlərində azalma gözlənilir. Qeyd edək ki, hazırda birotəqlı kirayə mənzillər 400 manat, ikiotaqlı 500, üçotaqlı isə 600 manatdan başlayaraq kirayə verilir. Əvvəllər isə bu qiymətlər 300, 400 və 500 manat arası dəyişirdi.

fadə etmək və ona dair sərəncam etmək üzrə dövlət tərəfindən tanınan və qorunan hüququdur. Vətəndaşlar mülkiyyət hüquqları pozulduğu hallarda məhkəməyə müraciət etmək hüququna malikdirlər. Hətta özbaşına tikintilər olarsa belə Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 180.4 maddəsində deyilir ki, tikinti məqsədləri üçün ayrılmayan torpaq sahəsində və ya buna lazımi icazələr almadan və ya şəhərsalma və tikinti normalarını və qaydalarını ciddi surətdə pozmaqla ti-

kilmiş bina və qurğular müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının və ya maraqlı tərəfin müraciəti üzrə qəbul edilmiş məhkəmənin qərarı əsasında sökülə bilər. Məhkəmənin qərarı qüvvəyə mindikdən sonra icra və rəqəsi qarşı tərəfə təqdim olunmalıdır. Həmin qərardan sonra söküntü işləri birbaşa məhkəmə icraçıları ilə Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin nümayəndələrinin rəhbərliyi altında həyata keçirilməlidir".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) baş direktoru Tedros Adhanom Qebreyesus dünyanı yeni pandemiyanın istənilən an baş verə biləcəyi ilə bağlı xəbərdar edib. Musavat.com xəbər verir ki, o, ölkələri pandemiyanın qarşısının alınması üçün beynəlxalq saziş üzərində işləri sürətləndirməyə çağırıb.

“COVID-19 artıq çoxlarına uzaq bir xatirə kimi görünür. Amma növbəti pandemiya gözləməyəcək. Bu, 20 il sonra da baş verə bilər, sabah da”, - deyərək ÜST rəhbəri təşkilatın üzv ölkələrinin səfirləri qarşısında çıxışı zamanı bildirib. Qebreyesusun bu açıqlaması dünya ictimaiyyətində ciddi narahatlıq yaradıb. Ekspertlər hesab edirlər ki, global səhiyyə sistemləri mümkün pandemiya qarşı daha hazırlıqlı olmalıdır. Bəs ölkələr arasında beynəlxalq saziş konkret nəyi nəzərdə tutur? Yay aylarında yeni pandemiya mümkündürmü?

Qeyd edək ki, ÜST pandemiylara hazırlıq və cavab tədbirləri üzrə beynəlxalq sazişin yekunlaşdırılması üçün işləri davam etdirir. Təşkilatın baş direktoru Tedros Adhanom Qebreyesus bildirib ki, 2025-ci ilin may ayına qədər razılaşmanın əldə olunacağına inanır. Bununla belə, bəzi ekspertlər danışıqların ləng getdiyini və razılaşmanın vaxtında yekunlaşmasının qeyri-mümkün ola biləcəyini qeyd edirlər. Eyni zamanda, ABŞ-in keçmiş prezidenti Donald Trampin rəhbərliyi ilə ABŞ ÜST-dən çıxmaq qərarı alıb və bu qərar 22 yanvar 2026-cı ildə qüvvəyə minəcək. Bu addım beynəlxalq səhiyyə əməkdaşlığına və pandemiya sazişinin həyata keçirilməsinə mənfi təsir göstərə bilər. Hazırda müzakirə olunan pandemiya sazişi (Pandemic Accord) bir sıra məqsədləri var. Bunları məlumatların tez

və şəffaf paylaşılması, vaksin və dərmanların ədalətli bölüşdürülməsi, milli səhiyyə sistemlərinin möhkəmləndirilməsi, sərhədlərarası əməkdaşlıq və erkən xəbərdarlıq sistemlərinin qurulması, global elmi araşdırmalara sərmayələrin artırılmasıdır. Bu sazişin məqsədi gələcək pandemiyalarda dünyanın COVID-19 zamanı yaşadığı çətinliyi və qeyri-bərabərliyi aradan qaldırmaqdır.

Mütəxəssislər qeyd edirlər ki, yay aylarında havanın isti və quru olması bəzi virusların yayılma tempini zəiflədib, digərlərinin isə artmasına səbəb ola bilər. Havadan keçən viruslar (məsələn, qrip və COVID-19) yayda azalsa da, enteroviruslar, bəzi zoonozlar və iqlim dəyişiklikləri ilə əlaqəli mikroblar artma potensialına malikdir. Sərhədlərin açıq olması və beynəlxalq səyahətlərin artması yeni virusların sürətli yayılmasına şərait yarada bilər. Həkimlərin və virusoloqların ehtimallarına görə yeni pandemiya səbəb ola biləcək bir neçə virus var. “X xəstəliyi” (Disease X) - ÜST bu termini hələ aşkarlanmayacaq, lakin yüksək pandemik potensiala malik viruslar üçün istifadə edir. H5N1 quş qripisi - son zamanlar məməlilərə keçməsi ilə bağlı narahatedici siqnallar var. Nipah virusu - ölüm səviyyəsi yüksəkdir, insanlara keçmə ehtimalı artır. Koronavirus ailəsindən yeni variantlar: SARS-CoV-2-nin mu-

Yeni pandemiya qapıda - Ölkələr bunu etməsə...

ÜST yenidən dünyanı xəbərdar etdi; həkimlər də hazır olmağa çağırır

tasiyalari hələ də təhlükə tədri.

Johns Hopkins Universitetinin Beynəlxalq Səhiyyə Departamentinin tədqiqatçısı Pranab Çatterji bildirib ki, “X xəstəliyi”nin (Disease X) baş verməsi ehtimalı daha realdır və dünya bu cür naməlum patogenlərə hazır olmalıdır. Stenford Universitetinin professoru

Dr. Jay Bhattacharya isə ABŞ-in pandemiya hazırlıq səviyyəsini tənqid edərək, gələcəkdə daha effektiv tədbirlərin görülməsinin vacibliyini vurğulayıb.

Bir sözlə, yeni pandemiyanın baş vermə ehtimalı realdır. Yay aylarında da gözlənilməz hallara hazır olmaq lazımdır. Beynəlxalq əməkdaşlıq və ha-

zırlıq planları sadəcə ehtimal üçün deyil, qətiyyətlə reallaşdırılmalı olan tədbirlərdir.

Tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev hesab edir ki, qrip növbəti pandemiya ola bilər: “Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatına görə, insan sağlamlığını təhdid edən 10 amildən biri bizi qarşıda gözləyən qrip virusu və onun pandemi-

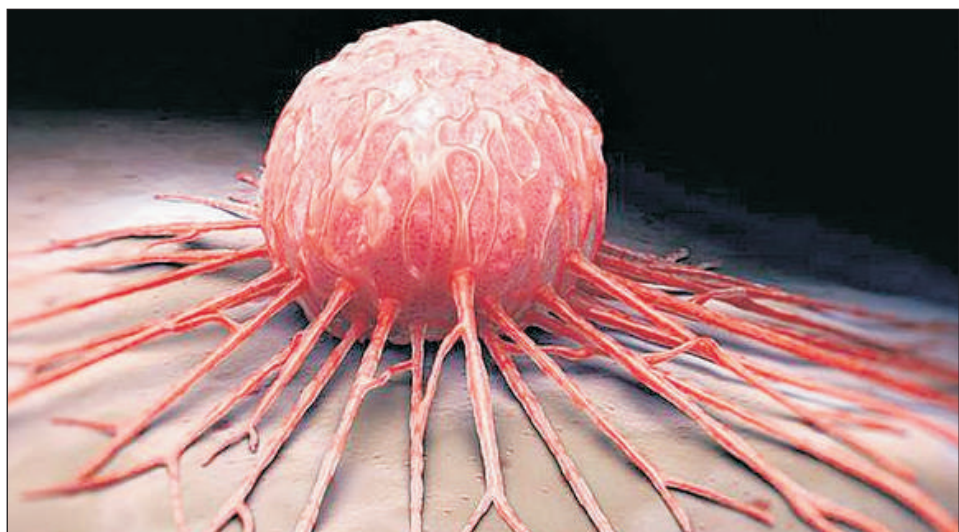
yasıdır. Qrip hər il yeni bir ştamla peyda olur. Amma nə vaxtsa dəhşətli bir pandemiyanın olması proqnozlaşdırılır, misal üçün, ispan qripisi şəklində. Ona görə də bu koronavirus pandemiyasının olması əslində proqnozlaşdırılan idi. Bütün bunların hamısı sonda həddən artıq insan artımına gəlib çıxır. İnsanlar artıqca faunayı, florayı məhv edir. Heyvanlarda olan viruslar insanlara transfer edir və nəticədə də bu vəziyyət yaranmış olur. Bu, sanki təbiətin öz-özünü tənzimləməsidir.

Hətta laboratoriyada olub və oradan yayılması versiyası belə istənilən halda gəlib buna çıxır. Hesab edirəm ki, yaşadığımız planetdəki yerimizə, mövqeyimizə, münasibətlər sistemində - hər şeyə yenidən baxmalıyıq. Bir tərəfdən global iqlim dəyişikliyi, yer kürəsində istilik tənzimləyən mexanizmlərin pozulması, digər tərəfdən kütləvi insan artımı və onların fəaliyyəti nəticəsində bir az da bu prosesə təkan verilməsi yer kürəsini faciələrə doğru aparır. Biz bunu dərk etməliyik”.

□ **Afaq MİRAYIQ, “Yeni Məsəvat”**

Xərçənglə mübarizədə şok yenilik - Süni intellektə inanmaq olarmı?

Diaqnozun qoyulmasında bu imkan həkimləri əvəzləyə bilərmə - onkoloqdan açıqlama

“Süni intellektin (Sİ) tibdəki töhfələri sürətlə artır. Xərçəng və digər ciddi xəstəliklərin erkən diaqnozu artıq 99%-ə qədər dəqiqliklə mümkündür. Məsələn, ECGMLP adlı yeni bir süni intellekt modeli tibbi görüntü və analiz nəticələrini təhlil edərək xərçəngi 98.57% dəqiqliklə aşkarlayır”. Musavat.com xəbər verir ki, bunu informasiya texnologiyaları üzrə mütəxəssis Elvin Abbasov deyib. O bildirib ki, bu, həkimlərin təxminən 70-80% dəqiqliklə qoyduğu diaqnozlarla müqayisədə əhəmiyyətli üstünlükdür.

“Bundan əlavə, ağıllı saatlar, ağıllı üzüklər və digər geyinilə bilən texnologiyalar vasitəsilə nəbz, qan şəkəri və digər sağlamlıq göstəriciləri real vaxtda izlənir. Süni intellekt infarkt, diabet və digər xəstəliklərin risklərini öncədən mü-

əyyən edərək, insanlara erkən tədbir görmək imkanı yaradır. Bu texnologiyalar artıq hər kəs üçün əlçatandır və tibbin gələcəyini formalaşdırır”.

Diaqnoz məsələsində süni intellektə hara kimi inanmaq olar?

Tanınmış onkoloq Nəsimi Qasimov mövzu ilə bağlı “Yeni Məsəvat”a fikrini bölüşüb: “Artıq süni intellektdən diaqnoztikada müalicə taktikasının tutulmasında həkimlər istifadə edir. Ancaq həkimin öz fikri olmadıqda, dəqiqləşdirə bilmədikdə, konsiliyum qərar verə bilmədikdə süni intellektə müraciət edilir. Əgər həkim o informasiyanı qəbul edə bilsə, razılaşsa istifadə edir. Burada əsas rol həkimdədir, süni intellekt deyil. Süni intel-

lektdən necə istifadə olunur? Tutaq ki, süd vəzi xərçənginin mamografiyasının cavabını veririk, amma aldığımız cavabdan qərar verə bilmirik. Bu zaman süni intellekt bazasına müraciət edirik. Süni intellekt bazasını yaradan laboratoriyalar var. Bizdə mamografiyanın hələ ki süni intellekt bazası yoxdur, biz Türkiyəyə göndəririk, oradan da bir başqa yere göndərilir. Orada yüz minlərlə xəstənin bu cür şəkli var. O şəkildə görə süni intellektin beyində var ki, bu şəkil süd vəzi xərçəngidir, yoxsa deyil. Beyində olanlarla müqayisə edir. Mən tələbələrə də göstərmişəm, bizə işıqfor kimi işarələr göndərir, yaşıl göndərsə, bu xoşxassəli şiş deməkdir. Qırmızı - sarı göstərsə, deməli burada bədxassəli şişin olmasına şübhə var. Sırf qırmızı göstərsə, deməli bu bədxassəli şişdir. Süni intellekt bildirir ki, 93 faiz dəqiqliklə biopsiya alın. Yeni analiz götürün, özünüz qərar verin. Yəni deməyim odur ki, o həkimə əvəz etmir. Sadəcə həkimə köməkçidir. Çünki insan beyni nə qədər olsa da, süni intellekt onun 5-10 faizindən çoxunu verə bil-

mir. Qərarı insan verir, süni intellekt yox. Amma çətinliyə düşəndə süni intellektə müraciət etmək lazımdır”.

Həkim dünya milyarderi Bill Geytsin “Süni intellekt 10 il ərzində həkimləri və müəllimləri əvəz edəcək. İnsanlar çox şey üçün lazım olmayacaq” fikrinə də münasibət bildirib: “Bizim ölkədə 30 ildir deyirlər ki, orta məktəb müəlliminə ehtiyac yoxdur. Heç kim məktəbə getmir. Həmin o şagirdlərdən 10-u indi mənim tələbəmdir. Bunların heç əzbərlədikləri belə yadında deyil. Bura gəlmiş Amerika professoru ingilis dili dərsi keçəndə bu ağılda olan professorumuz zalda dedi ki, mən professoram tapşırığımı ver, gedim evdə oxuyum. O da cavabında dedi ki, dünya məktəb üzərində qurulub, məktəbsiz də, müəllimsiz də heç nəyi öyrənmək mümkün deyil. Baxın, onun kimləridir, indi xəstələrdən 20 min alır, belə danışirlər”.

Onu da qeyd edək ki, son illərdə tibb sahəsində süni intellektin istifadəsi xərçənglə mübarizədə inqilabi addımlar atılmasına imkan yaradıb. Amma diaqnostika, müalicə planlaması və risk qiymətləndirməsində Sİ-nin rolu artdıqca, bu texnologiyaya haradək güvənilməsi sual altında qalır. Ekspertlərə görə, Sİ alqoritmləri mamografiya, KT, MRT kimi tibbi görüntülərdə şiş toxumalarını həkimlərdən daha tez və daha həssas formada aşkarlaya bilər. Bu er-

kən müalicə imkanlarını artırır. Sİ minlərlə genetik məlumatı analiz edərək, xəstənin xüsusiyyətlərinə uyğun hansı terapiyanın daha effektiv olacağını təxmin edir. Xəstənin yaşı, genetikası, əvvəlki müalicə tarixçəsi və digər məlumatlara əsaslanaraq, Sİ daha personal müalicə planlarını nümayiş etdirir. Sİ xəstəliyin gedışatını proqnoz edir, fərdi riskləri qiymətləndirir və həkimə daha əhatəli və obyektiv məlumat bazası təqdim edir. Mütəxəssislər qeyd edir ki, süni intellektin təqdim etdiyi imkanlar yüksək olsa da, bununla yanaşı ehtiyatla yanaşılması vacibdir. Sİ alqoritmləri məlumatların keyfiyyətindən və öyrədildiyi mənbələrdən asılıdır. Bu, bəzən yanlış diaqnozlara yol aça bilər. Xəstə məlumatlarının məxfiliyi, avtomatik verilmiş qərarların məsuliyyəti və qeyri-obyektivlik (bias) riskləri müzakirə mövzularıdır.

Sİ yardımçı texnologiyadır, mütəxəssis həkimlərin bililiyi, təcrübəsi və instinkti hələ də əvəzolunmazdır. Süni intellekt xərçənglə mübarizədə yeni imkanlar yaratsa da, onu birmənalı şəkildə etibar edilən yeganə vasitə hesab etmək düzgün deyil. Əlverişli yanaşma - həkim və süni intellektin sinerji şəklində işləməsidir. Bu yanaşma xəstənin daha səmərəli, təhlükəsiz və şəxsi xas müalicə almasına imkan yaradır.

□ **Afaq MİRAYIQ, “Yeni Məsəvat”**

MUSAVAT

Son səhifə

N 56 (8666) 5 aprel 2025

Ayaqqabınızdan pis qoxu gəlir? - Onu aradan qaldırmağın sadə üsulları

Gərgin iş, ayaqların torlması və uzun müddət ayaqqabını çıxarmamaq kimi amillər bəzən ayaqqabılardan pis qoxunun gəlməsinə səbəb olur. Bu qoxunu aradan qaldırmaq üçün bəzi təbii üsullar mövcuddur. Oxu.Az-ın xəbərinə görə, bu barədə "Haber Global"-in dərc etdiyi yazıda bəhs edilib. Bildirilir ki, sadə, lakin effektiv üsullar vasitəsilə ayaqqabılardakı pis qoxunu tamamilə yox etmək mümkündür:

Limon qabığı - Ayaqqabının içinə limon qabığı qoymaq pis qoxunu özünə çəkir və ətrafa xoş qoxu yayır. Limon qabıqlarını ayaqqabının içində bir gecə saxlamaq kifayətdir. Portaqal qabıqları da eyni şəkildə effektiv ola bilər.

Çay paketi - Çay paketləri ayaqqabının içindəki nəmi çəkərək pis qoxunun aradan qaldırılmasına kömək edir. Bunun üçün ayaqqabının içərisinə çay paketi qoyub bir gecə gözləmək lazımdır. Səhər çay paketini çıxarıb qoxunun yox olduğunu görəcəksiniz.

Sirkə - Ağ sirkə asidik strukturu sayəsində qoxuya səbəb olan bakteriyaları öldürərək ayaqqabı qoxusunun aradan qaldırılmasına kömək edir. Bunun üçün bir parçanın üzərinə ağ sirkə tökün, daha sonra ayaqqabının içini bu parça ilə silin və qurumağa qoyun. Bu şəkildə qoxudan xilas ola bilərsiniz.

Soda - Soda ayaqqabılardakı pis qoxudan xilas olmağa kömək edir. Bunun üçün ayaqqabının içərisinə müəyyən miqdarda soda səpib bir neçə saat gözləmək lazımdır.

Rusiyada deputatı parçalayan pələng güllələndi

Rusiyanın Primorye bölgəsində insana hücum edən Amur pələngi "Udeqey əfsanəsi" milli parkının ərazisində güllələndi. Oxu.Az-ın məlumatına görə, bu barədə qurumun "Telegram" kanalının məlumatından məlum olub. Bildirilib ki, yırtıcının tutulması üzrə xüsusi əməliyyat zamanı heyvan parkın dövlət müfəttişinə hücum edib. Əməkdaş özünü müdafiə edərək silahdan istifadə edib ki, bu da heyvanın ölümünə səbəb olub. Eyni pələng daha əvvəl, martın 11-də Primorye meşə təsərrüfatının Roşinski filialının işçisinin ölümünə səbəb olub.

Ortayaşlı erkək kimi müəyyən edilən pələng uzun müddət parkda və qonşu ov sahələrində yaşayıb, insanlara qarşı aqres-

siya göstərməyib. Lakin onun insana hücumundan sonra, tutulmasına icazə alındıqda, mütəxəssislər pələngin normal ov etməsi-

nə mane olan ciddi zədələrin izlərini aşkar ediblər. Heyvanın ölümündən sonrakı müayinəsi həmcinsləri və ya şikarı ilə təbii münaqişələr üçün xarakterik olmayan köhnə yaraların mövcudluğunu təsdiqləyib.

Milli parkda ehtimal edilir ki, məhz bu zədələr heyvanın faciəyə səbəb olan qeyri-adi davranışını təhrik edib. Yırtıcının cəsədi baş verənlərin şəraitini dəqiqləşdirmək üçün ekspertizaya göndərilib. Qeyd edilib ki, güllələnmə hadisəsi haqqında məlumat gecikmə ilə yalnız bütün zəruri prosedurlar başa çatdıqdan sonra dərc olunub.

Xatırladaq ki, martın 11-də Rusiyanın Primorye vilayətinin şimalında pələng meşəbəyiyyə hücum edib. Məlumatla görə, 55 yaşlı Andrey adlı kişi qolu qopmuş vəziyyətdə, ölü olaraq tapılıb. Həmçinin onun kənd deputatı olduğu üzə çıxıb.

yəsini azaltmağa liflərlə zəngin məhsullar - tərəvəzlər, meyvələr, giləmeyvələr və taxıllar kömək edir. Bəzi içkilər, məsələn, pomidor şirəsi də bu xüsusiyyətə malikdir", - deyə mütəxəssis bildirib.

Doktor Sinqh dəqiqləşdirib ki, pomidor şirəsinin faydalı xüsusiyyətləri yüksək likopin tərkibi ilə bağlıdır: "Bu bitki piqmenti antioksidant kimi işləyir, yəni sağlam hüceyrələrin zədələnməsinin qarşısını alır. Araşdırmalar göstərib ki, likopin qanda normal xolesterolin səviyyəsini bərpa etməyə kömək edir, ürəyin işemik xəstəliyi riskini azaldır və ateroskleroz, insult və miokard infarktinin qarşısını alır".

Kardioloq sonda qeyd edib ki, qoruyucu effekt əldə etmək üçün duzsuz şirə seçmək lazımdır.

Pomidor şirəsinin əvəzsiz faydası açıqlandı

"Duzlu olmayan pomidor şirəsində olan likopin ASLP, yəni "pis xolesterol" adlanan maddənin istehsalını azaldır". Bu barədə Böyük Britaniyanın Milli Səhiyyə Xidmətinin kardioloqu Ranca Sinqh bildirib. Həkim ASLP-nin (aşağı sıxlıqlı lipoproteinlər) orqanizmdə xolesterolini daşıyan molekul növü ol-

duğunu izah edib. "Mülayim miqdarda xolesterolin normal həzm prosesi, həmçinin D vitamini və hormonların istehsalı üçün lazımdır. Lakin ASLP formasında xolesterol artıqlığı qan axımının keyfiyyətini pisləşdirərək damar divarında ərplərin yaranmasına səbəb olur. Aşağı sıxlıqlı lipoproteinlərin səviyyə-

Bunları bilirsinizmi?

- * Tarakanlar təxminən 250 milyon il yaşasalar da, heç bir dəyişikliyə məruz qalmayıblar.
- * Kenqurular geriye doğru yeriye bilməzlər.
- * Fillər tullananmayan yeganə məməlilərdir.
- * Bir inək həyatı boyu təxminən 200.000 stəkan süd istehsal edir.
- * Erkək pinqvinlər 4 aylıq inkubasiya dövründə heç nə yemirlər.
- * Siçan susuz dəvədən də çox qala bilər.
- * Köçəri quşlar "V" formasında uçuş və beləliklə, sərf etdikləri enerjinin 23 faizini qənaət edirlər.
- * Xəstələnməyən yeganə heyvan köpəkbalığıdır.
- * Bir ildə dənizlərdən tutulan balıqların çəkisinin üç qatı dənizlərə atılır.
- * Tibetdə çay fincanını iki əllə tutmaq hörmətsizlikdir.
- * Lobsterlərin mavi qanı var.
- * Dünyanın ən böyük yumurta köpəkbalığı.
- * Köstəbək bir gecədə 90 metrlik tunel qaza bilər.
- * Bir ilbizin dişlərinin sayı 25 minə çata bilər.

Alkoqolun orqanizmdən tamamilə xaric olması üçün nə qədər vaxt lazımdır?

Alkoqolun orqanizmdən tamamilə xaric olması üçün nə qədər vaxt tələb olunur? Oxu.Az-ın xəbərinə görə, bu barədə rusiyalı psixiatr və narkoloq Ruslan İsayev Gazeta.ru-ya müsahibəsində danışib. Onun sözlərinə görə, alkoqolun bədənə xaric olması mürəkkəb bir prosesdir və buna cins, yaş, çəki, fərdi metabolik xüsusiyyətlər, xroniki xəstəliklərin olması, alkoqol istehlakının tezliyi və həcmi kimi bir çox amillər təsir edir.

"Ona görə də hər kəsi əhatə edən birmənalı cavab vermək mümkün deyil. Lakin bu prosesin əsas mərhələlərini nəzərdən keçirmək olar. Alkoqol orqanizmə daxil olduqdan sonra onun metabolizm prosesi başlayır. Etanolun təxminən 90%-i qaraciyərdə alkoqoldehidrogenaz və asetaldehiddehidrogenaz fermentlərinin iştirakı ilə emal olunur. Orta hesabla, sağlam yetkin insanın qaraciyəri bir saatda təxminən 7-10 qram təmiz spirti emal edə bilər. Bu o deməkdir ki, məsələn, bir şüşə araq (tərkibində 200 qram etanol olan 500 ml) 100 kq çəkisi olan kişinin bədənindən təxminən 20 saat ərzində tamamilə xaric olur", - deyə həkim bildirib.

Nəzərə almaq vacibdir ki, qanda alkoqolun birbaşa ölçülməsi (promil) ümumi mənzərənin sadəcə bir hissəsidir. Etanolun əsas parçalanma məhsulları olan asetaldehid və sirkə turşusu bədənə toksik təsir göstərir, sərxoşluqdan sonrakı sindroma və daxili orqanların potensial zədələnməsinə səbəb olur. Bu maddələr toxumalarda, xüsusən də yağ toxumasında toplanır və orqanizmdə daha uzun müddət qala bilər.

"Əgər alkoqol istehlakı epizodik olaraq baş verirsə, etanol metabolitləri bir neçə gün ərzində bədəni tamamilə tərk edir. Ancaq alkoqolun müntəzəm istehlakı halında metabolik məhsulların qalıqları toxumalarda üç həftəyə qədər qala bilər. Bu, həddindən artıq alkoqol qəbul edən insanın həttə uzun müddət spirtdən uzaq qaldıqdan sonra belə analizlərində metabolitlərin izlərinin aşkar oluna biləcəyi fenomeni izah edir.

Həmçinin nəzərə almaq lazımdır ki, söhbət yalnız spirtin və onun parçalanma məhsullarının xaric edilməsindən gedir. Orqanizmin, xüsusən də qaraciyərin, beyinin və ürək-damar sisteminin normal fəaliyyətinin bərpası daha çox vaxt aparır və bu, insanın ümumi sağlamlıq vəziyyətindən asılıdır", - deyə Ruslan İsayev qeyd edib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500